

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจการพัฒนาชุมชน บ้านศรีดอนมูล ตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยทำการศึกษาจากบริบทของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ที่ทำให้มองเห็นภาพของสตรีเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ที่ได้จากการศึกษาในชุมชนบ้านศรีดอนมูล จากกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมกลุ่มศาลาประชาธิปไตยบ้านศรีดอนมูล กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี และกิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและถนอมอาหาร โดยแบ่งเป็นหัวข้อประเด็นต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านศรีดอนมูล

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

ในการนำเสนอข้อมูล การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนนี้ ได้นำเสนอโดยการเรียงตามรายการกิจกรรม และในแต่ละกิจกรรมได้นำเสนอหัวข้อย่อย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มศาลาประชาธิปไตยบ้านศรีดอนมูล ประกอบด้วย

1.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีต่อกิจกรรม

กลุ่มศาลาประชาธิปไตย

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย

1.3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มสตรีที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

2. กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านศรีดอนมูล ประกอบด้วย

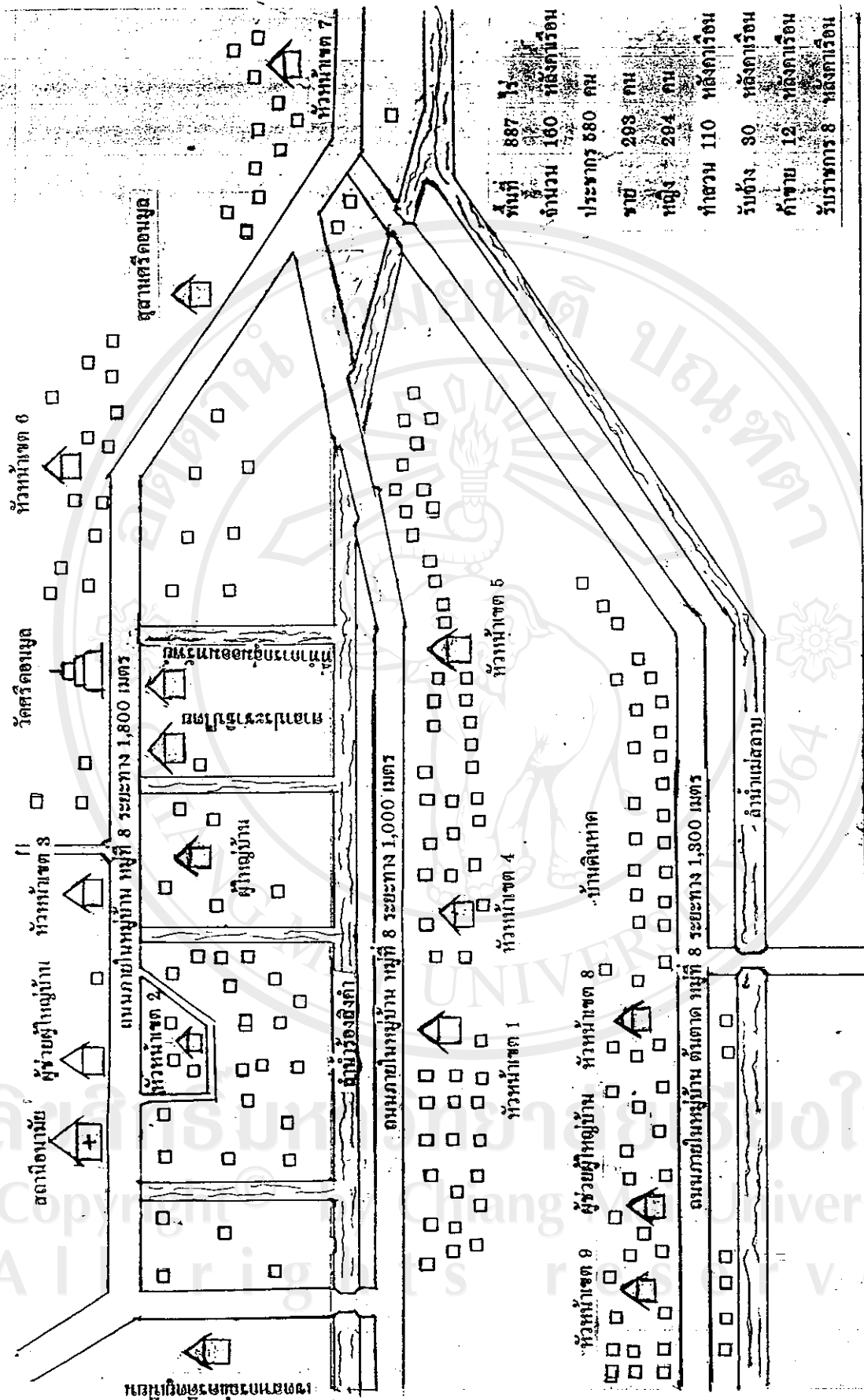
2.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีต่อกิจกรรม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มสตรีที่มีต่อการเข้าร่วม
3. กิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีบ้านศรีดอนมูล ประกอบด้วย
 - 3.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีต่อกิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
 - 3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วม ในกิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
 - 3.3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มสตรีที่มีต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
4. กิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและถนอมอาหาร ประกอบด้วย
 - 4.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและถนอมอาหาร
 - 4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วม ในกิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและถนอมอาหาร
 - 4.3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มสตรีที่มีต่อกิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและถนอมอาหาร

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านศรีดอนมูล

เมื่อประมาณปี พ.ศ.2330 พญาชมภู ได้อพยพมาจากตอนใต้ประเทศจีน และมาตั้งค่ายพักแรมอยู่ที่ตำบลชมภู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาได้อพยพไปเรื่อย ๆ จนมาพบวัดร้างมีพระพุทธรูปเก่าแก่ล้มลงจากฐานโดยหงายด้านฐานขึ้น ศีรษะปักลงไปในดิน ภูมิประเทศโดยรอบวัดร้างมีสภาพเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ พญาชมภูจึงเลือกตั้งถิ่นฐานที่บริเวณนี้ พร้อมทั้งได้เริ่มบูรณะซ่อมแซมวัดร้างดังกล่าวที่ชาวบ้านเรียกกันว่า "วัดพระเจ้ากันทิง" โดยจัดสร้างฐานองค์พระขึ้นใหม่ และได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น "วัดศรีดอนมูล" ทำให้ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านของตนเองตามชื่อของวัดไปด้วยว่า "บ้านศรีดอนมูล" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาใน

พื้นที่	887 ไร่
จำนวน	160 หลังคาเรือน
ประชากร	580 คน
ชาย	293 คน
หญิง	294 คน
ทำสวน	110 หลังคาเรือน
รับจ้าง	90 หลังคาเรือน
ค้าขาย	12 หลังคาเรือน
รับราชการ	8 หลังคาเรือน

ปี พ.ศ. 2457 ได้มีพระราชบัญญัติการจัดตั้งหมู่บ้านชนมามังคัม ใช้ บ้านศรีดอนมูลถกจัดให้อยู่หมู่
ที่ 8 ตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของบ้านศรีดอนมูล หมู่ 8 ตำบลชมภู เป็นหมู่บ้านหนึ่งอยู่ในเขตการปกครอง
ของตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เดิมชื่อบ้านพระเจ้ากันกิง สมัยพญาชมภูเจ้า
ผู้ครองแคว้นชมภู เป็นผู้ก่อตั้ง ประมาณ 200 ปีล่วงมาแล้ว

ลักษณะภูมิประเทศ บ้านศรีดอนมูลมีพื้นที่ประมาณ 778 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก
ของอำเภอสารภี ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 12 กม. ห่างจากอำเภอ 4 กม. เป็นที่ราบลุ่ม
ไม่มีป่า และภูเขา สภาพดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการเกษตร มีอาณาเขต
ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อบ้านพญาชมภู หมู่ 2 ตำบลชมภู
- ทิศใต้ ติดต่อบ้านแม่สะลาบ หมู่ 7 ตำบลชมภู
- ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านบุปผาราม หมู่ 6 ตำบลชมภู
- ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านศรีโพธาราม หมู่ 5 ตำบลยางเนิ้ง

การปกครอง บ้านศรีดอนมูล อยู่ในเขตการปกครองของตำบลชมภู อำเภอสารภี มี
นายอินสม โยคำ เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน เป็นผู้ช่วยเหลือ
ปฏิบัติหน้าที่ มีกรรมการหมู่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ นอกจากนั้นเพื่อให้การปกครองดูแลราษฎรเป็นไป
ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้แบ่งเขตการปกครองในหมู่บ้านออกเป็น 9 เขต
มีหัวหน้าเขตซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในเขตนั้น ๆ เป็นผู้ปกครองดูแลแทนผู้ใหญ่บ้าน เขต
หนึ่งๆ มีครัวเรือนประมาณ 20 ครัวเรือน

ประชากร ที่อยู่อาศัยในบ้านศรีดอนมูล มีทั้งหมด 160 หลังคาเรือน จำนวนประชากร
ทั้งสิ้น 587 คน เป็นผู้ชาย 309 คน เป็นผู้หญิง 278 คน

แหล่งน้ำธรรมชาติ ในบ้านศรีดอนมูลมี 2 แหล่งใหญ่ๆ คือ น้ำจากลำเหมืองพญาคำ
และลำเหมืองแม่สอง ซึ่งไหลผ่านหมู่บ้านจะมีปริมาณน้ำที่เพียงพอสำหรับการทำเกษตรมากที่สุด
ในช่วงฤดูฝน พอช่วงฤดูแล้งน้ำจะน้อยเพราะสถานที่กักเก็บน้ำธรรมชาติ คับแคบลง
ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งได้ เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาหมู่บ้านศรีดอนมูล
พอสมควร อย่างไรก็ตามชาวบ้านศรีดอนมูลมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำใช้
สำหรับบริโภค คือการขุดบ่อน้ำขั้ว หมายถึงบ่อที่ขุดลึกลงไปประมาณ 2-3 เมตร แล้วนำท่อ
คอนกรีตที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 80 เซนติเมตร เพื่อบล็อกดินพังลงไปกลบบ่อให้ดินขึ้น
บ่อน้ำนี้จะใช้สำหรับขังน้ำที่ซึมมาจากใต้ผิวดิน เก็บไว้สำหรับใช้บริโภคในครัวเรือนได้อย่างเพียงพอ
แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้

อาชีพหลักของสตรีบ้านศรีดอนมูล มี 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- 1) อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา มีพื้นที่ถึง 250 ไร่ ทำสวนผลไม้
สวนลำไย จำนวน 190 ไร่ ปลูกถั่วเหลือง 100 ไร่ และปลูกพืชผักสวนครัวจำนวน 32 ไร่
- 2) อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรที่ทำกา
เพาะปลูกในบ้านศรีดอนมูล และจัดซื้อมาจากแหล่งอื่นๆ บางอย่าง แล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์
จำหน่ายให้แก่ชาวบ้านด้วยกัน และจำหน่ายให้แก่ร้านค้าในตัวจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัด
ใกล้เคียง เช่น ทำเต้าเจี้ยว ซิอิ้วขาว น้ำลำไย น้ำมะเฟือง ข้าวเกรียบ มะขามแก้ว
ซอสมะเขือเทศ น้ำพริกตาแดง ก๊วยฉาบ มะม่วงดอง มะขามแช่อิ่ม และไข่เค็ม เป็นต้น
นอกจากนี้ยังมีการรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป สำหรับสวมใส่ในครัวเรือนและชุมชน และรับจ้าง
ตัดเย็บเสื้อผ้าส่งโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ กับจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งรับ
ประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าส่งขายบริษัท และร้านค้าต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่นกัน

3) อาชีพรับจ้างทั่วไป คนกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ไม่มรดกเป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นคนที่มียาได้สำหรับการยังชีพน้อยมากฐานะยากจนอีกด้วย

กลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล มีหลายกลุ่ม เกิดจากการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้ความสำคัญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มไว้ว่า "เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสตรีรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว และเพื่อจะได้รับความรู้ทางด้านอาชีพเพิ่มเติม และให้สมาชิกกลุ่มสตรีได้รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และให้สมาชิกกลุ่มสตรีรู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน"

✓ ความสัมพันธ์ของสตรีในชุมชน บ้านศรีดอนมูล มีความเกี่ยวข้องของทั้งที่เป็นเครือญาติผูกพันโดยสายเลือดและที่ให้ความเคารพนับถือเปรียบเสมือนเครือญาติ มีความสนิทสนมกันมาตั้งแต่ในสมัยก่อนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานจนถึงปัจจุบันต่อ ๆ กันมา ความสัมพันธ์ของสตรีจะมีการติดต่อกันและกันเป็นคู่ ๆ และเป็นกลุ่ม ๆ ที่ไม่ใหญ่โตนัก สมาชิกภายในกลุ่มอยู่ระหว่าง 2-5 คนเป็นส่วนใหญ่ จะมีการช่วยเหลือกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การลงแขกเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง การแต่งงาน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวภายในกลุ่มจะมีการแต่งตั้งผู้นำภายในกลุ่มกันเองให้เป็นคนตัดสินใจส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องอาหารการกิน สำหรับให้สมาชิกที่มาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้บริโภค นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมการแสดงในงานต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งการรวมตัวกันในลักษณะนี้มีให้เห็นชัดเจนในหมู่บ้านศรีดอนมูลและเป็นที่รู้จักของชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะเรียกกันว่ากลุ่มแม่ครัว ลักษณะของความสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมเป็นบรรยากาศแบบครอบครัว มีการแบ่งงาน และช่วยเหลือกันตลอด ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมจะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าใครจะต้องทำอะไร แต่จะเป็นไปตามความสัมพันธ์ต่อกัน ในฐานะที่เป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน รวมทั้งเป็นไปตามความถนัด บทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลรักษาบ้าน การปรุงอาหารให้สมาชิกในครอบครัวได้รับประทาน เป็นต้น การที่สตรีได้

มีโอกาสมาอยู่ร่วมกัน ทำให้มีได้โอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสตรีด้วยกันเอง แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของสตรีได้ชัดเจน

วิถีการผลิตของชุมชนบ้านศรีดอนมูล มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อน ๆ มีวิถีการผลิตแบบ ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกลไกทางด้านเศรษฐกิจจากภายนอกหมู่บ้าน เป็นการผลิตเพื่อการยังชีพเท่านั้น คนในหมู่บ้านจะพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอด เช่น พอเริ่มเข้าฤดูทำนาที่อาศัยน้ำจากลำเหมืองญาคำและลำเหมืองแม่สองที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ชาวบ้านที่จะร่วมมือกันซ่อมแซมเหมืองฝาย โดยการขุดลอกลำเหมืองและทำการเลี้ยงฝาย หากชาวบ้านคนใดไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหมืองฝายนี้ จะต้องส่งเงินไปเป็นตัวแทนคนละ 50 บาท ต่อวัน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนแรงงานกันที่เรียกว่า การเอามือคือ การที่คนในครอบครัวหนึ่งมีงานและได้รับการช่วยเหลือจากคนในอีกครอบครัวหนึ่งในหนึ่งวัน เมื่อถึงคราวที่คนในครอบครัวที่ไปช่วยเหลือมีงานบ้างก็จะได้รับการตอบแทนแรงงานคืนหนึ่งวันเท่ากัน การเอามือหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการลงแขก นิยมช่วยกันในเรื่องการทำนา นับตั้งแต่การเพาะกล้า การเก็บเกี่ยว การนวดข้าว ซึ่งในแต่ละครัวเรือนจะมีกลุ่มเอามือของตนเอง ดังเช่น กลุ่มของนายแก้ว กองคำ กับนายสุกิจ กองคำ เป็นเครือญาติกันจะมีการช่วยเหลือกันในลักษณะดังกล่าวมาตลอด ลักษณะของการเอามือแต่ละครัวเรือนจะมีความรับผิดชอบสูงมาก กล่าวคือถ้าแรงงานในครอบครัวไปช่วยงานครอบครัวอื่นจำนวน 3 คนต่อวัน คนในครอบครัวอื่นก็จะต้องตอบแทนแรงงานกลับคืนมา 3 คนต่อวันเช่นกัน ต่อมาสภาพทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านได้รับรู้ข่าวสารมากขึ้น การดำรงชีวิตก็แปรเปลี่ยนไปตามกระแสของความเจริญ ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความต้องการตามกระแสของความเจริญที่แพร่ขยายเข้าไปสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตของการผลิตแบบยังชีพเปลี่ยนไปสู่วิถีชีวิตการผลิตเพื่อขาย ต้องสัมพันธ์กับคนภายนอกมากขึ้น ชาวบ้านจึงเริ่มปลูกพืชเศรษฐกิจหลังฤดูเก็บเกี่ยวที่สามารถเพิ่มพูนรายได้ให้ตนเองและครอบครัวตลอดจนชุมชนมากขึ้น เช่น ปลูกถั่วเหลือง ปลูกกระเจี๊ยบแดง

ปลุกกล้าย โปะ เพาะเห็ดฟาง ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นการทำความเข้าใจในเรื่องวิถีชีวิตของคนบ้านศรีดอนมูล จะช่วยให้ทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้มากขึ้น ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นการตัดสินใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในชุมชนได้ค่อนข้างชัดเจน

การศึกษาของชาวบ้านศรีดอนมูล ในอดีตชาวบ้านศรีดอนมูล ได้รับการศึกษาเรียนรู้จากพระ ของวัดพระเจ้ากัณฑ์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดศรีดอนมูล ลูกหลานที่มีโอกาสได้รับการศึกษาจะเป็นผู้ชาย โดยไปบวชเป็นพระภิกษุ สามเณรเพื่อศึกษาธรรมะ ส่วนคนที่ไม่มีโอกาสที่เป็นผู้ชายก็จะได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องแบบแผนการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง จากคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง สำหรับผู้หญิงก็จะได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องการครองเรือน การทำอาหาร การทอผ้า การจักสานเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน จนกระทั่งในปี 2464 รัฐได้ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษากำหนดให้บุคคลทั้งชายและหญิง ต้องเข้ารับการศึกษานี้ในโรงเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งรัฐได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในชุมชนบ้านศรีดอนมูล 2 แห่ง ชื่อว่า โรงเรียนวัดพญาชมภู ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 จัดการศึกษาถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงเรียนบ้านวัดบ้านท่าตันกวาว ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 เป็นโรงเรียนนำร่องจัดการศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันชาวบ้านศรีดอนมูลส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาหลากหลายมีประชาชนจบการศึกษาหลายระดับดังนี้ คือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 215 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 181 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 39 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 45 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คนเป็นผู้หญิง 6 คน เช่น นางสาวเรือง · สายมณี นางกฤษณา วงศ์ษา นางสาวศรี ปัญญาธิ นางสาวเกษณี คำต่อ นางสาวอารีพร ทองมาลา นางสาวศิริพร ทองมาลา และนางจารุพรพรณ จานะ นอกจากนี้โรงเรียนทั้ง 2 ยังใช้เป็น ที่บริการข่าวสารให้แก่คนในชุมชน โดยใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรม ประชุมชี้แจงเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านและชุมชน นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษานอกระบบทั้งที่จัดโดยกรมการศึกษาออกโรงเรียนใช้เป็นสถานที่ในการพบปะของกลุ่มผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่เอง ยังเป็นสถานที่ฝึกอบรมที่พัฒนากร เกษตรตำบลและสาธารณสุขตำบล จัดเผยแพร่ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการ

ดำรงชีพในสังคมอีกด้วย เมื่อมอง โดยภาพรวมสตรีบ้านศรีดอนมูล ได้รับ โอกาสทางด้านการศึกษา อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง

วัฒนธรรมความเชื่อในอดีตชาวบ้านอยู่ใกล้ธรรมชาติ พึ่งพาอาศัยธรรมชาติมา โดยตลอดจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น ผีบ้าน นางไม้ รุกขเทวดา และผีฝ่าย เป็นต้น ความเชื่อของคนในชุมชนบ้านศรีดอนมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตโดยเฉพาะในด้านการผลิต ก่อนที่จะลงมือเพาะปลูกจะมีการเซ่นไหว้ผีฝ่ายหรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า พิธีเลี้ยงผีฝ่าย ด้วยการให้สมาชิกเหมืองฝายนำไก่มาคนละ 1 ตัวเป็นเครื่องเซ่นไหว้หลัก นอกจากนั้นก็ยังมี ข้าวตอก ดอกไม้ ธูป เทียน และเงินจะนำมารวมกันเป็นเงินกองทุนเหมืองฝายในขณะที่จะเริ่มทำพิธีหากพบว่าของใช้ที่จำเป็นยังขาดอยู่ก็จะใช้เงินกองกลางนี้ไปซื้อมาให้ครบ หลังจากดำเนินการเลี้ยงผีฝ่ายเสร็จเรียบร้อยแล้วชาวบ้านก็จะนำไก่ที่แต่ละคนนำมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ไปปรุงเป็นอาหารแบ่งปันกันกิน บางคนก็นำกลับไปกินที่บ้าน บางคนก็จะกินร่วมกันในบริเวณพิธีจนกระทั่งเลิกลา นอกจากนั้นยังมีพิธีเซ่นไหว้แม่ธรณีเจ้าที่ ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าหากไม่บอกกล่าวขอขมาต่อแม่พระธรณีก่อนที่จะลงมือไถแล้ว จะทำให้การปลูกข้าวไม่เจริญเติบโต และให้ผลผลิตน้อย เนื่องจากถูกแม่ธรณีกลั่นแกล้ง (เพาะการที่เราไปไถนาเป็นการทำให้แม่ธรณีเจ็บ) ประเพณีความเชื่ออีกรูปแบบหนึ่งที่ชาวบ้านได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือ ประเพณีการไหว้ผีปู่ย่าที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านเชื่อว่าผีปู่ย่าเมื่อตายแล้ววิญญาณจะไม่ล่องลอยไปไหนยังคงสิงสถิตย์อยู่บนบ้านเรือนหรือที่ศาลของหมู่บ้าน คอยให้การปกป้องคุ้มครองลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุขตั้งนั้นในวันแรม 9 ค่ำ เดือน 9 ของทางเหนือ (ประมาณเดือนมิถุนายน) ชาวบ้านจะจัดพิธีไหว้ผีปู่ย่าขึ้นทุกปี ที่บริเวณศาลของหมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่ที่สถานีอนามัย เป็นประจำทุกปีไม่เคยขาด บางครอบครัวเมื่อจัดพิธีไหว้ผีปู่ย่าที่ศาลหมู่บ้านเสร็จแล้ว ยังกลับไปไหว้บนเรือนของตนเองอีกเพราะมีความเชื่อว่า ผีปู่ย่าไม่ไปอยู่รวมกันที่ศาลของหมู่บ้าน เป็นการให้ทุกคนในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ จะได้เห็นพิธีการจดจำนำไปปฏิบัติในอนาคตได้

เมื่อมองย้อนกลับไปที่พิจารณาที่ประชากรที่อยู่อาศัยในบ้านศรีดอนมูล ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 160 หลังคาเรือน รวมประชากร 587 คน แยกเป็นชาย 309 คน เป็นหญิง 278 คน จะเห็นว่าเพศชายจะมีจำนวนมากกว่าเพศหญิงอยู่บ้างเล็กน้อยซึ่งไม่มากนักก็ตาม แต่ในส่วนของการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา โดยหลักการจะต้องให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา นั่นก็คือการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะปัญหา ร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน และร่วมกันปฏิบัติงานตามแผน เป็นต้น การเกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล ซึ่งมีประชากรสตรีอยู่จำนวนถึง 278 คนนั้น แสดงให้เห็นว่า สตรีวัยแรงงานมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีอยู่จำนวนไม่น้อย ส่วนเรื่องของการพัฒนาเราพบว่าจากข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีบอกว่า ผู้ชายจะมีอำนาจตัดสินใจมากกว่าผู้หญิง ด้วยเหตุผลทางลักษณะการปกครอง สังคมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนา โดยให้ผู้ชายมีสิทธิ์มีเสียงมากกว่าส่วนในการเกิดการรวมกลุ่มเพื่อก่อตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่เป็นบริบทให้สตรีบ้านศรีดอนมูลเกิดการรวมกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจาก

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ได้ส่งพัฒนาการอำเภอ และหน่วยงานอื่น ได้ส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตนเอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มและให้สตรีร่วมเป็นสมาชิก

2. ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ หลวงพ่อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้สนับสนุนการก่อเกิดการรวมกลุ่มของสตรี

ซึ่งตรงจุดนี้จะเห็นว่า สอดคล้องและเป็นไปตามแนวคิดของโคเฮน และอ์ฮอฟฟ์ ที่เสนอปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากบุคคล 4 ฝ่าย อันได้แก่ ประชาชนเอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และบุคคลภายนอก ดังตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาหมู่บ้านศรีดอนมูล เกิดจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่ก่อรูปเป็นกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูลและกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ดังเช่น

1. กิจกรรมศาลาประชาธิปไตยบ้านศรีดอนมูล ที่เกิดจากการชี้แนะของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากกองหนุนเพื่อความมั่นคง

2. กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เกิดจากการรวมกลุ่มของสำนักงานเกษตร
ร่วมกับการรวมการของหมู่บ้าน

3. กิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า เกิดจากการรวมตัวของสตรีในหมู่บ้าน

4. กิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหาร เกิดจากการรวมตัวของสตรีใน
หมู่บ้านเช่นกัน ซึ่งโดยข้อเท็จจริงได้สอดคล้องกับโครงสร้างและระบบสังคมไทย ตลอดจน
ค่านิยม วัฒนธรรมที่ได้สร้างสมมานาน ให้ผู้หญิงหรือสตรีถูกจำกัดและกำหนดบทบาทโดยผู้ชาย
หรือฝ่ายผู้นำด้านอื่นๆ ให้สตรีคิดอะไร ทำอะไรอยู่ในกรอบและขอบเขต การมีส่วนร่วมของสตรี
ในระยะแรก ๆ จึงต้องอาศัยการกระตุ้นการสนับสนุนช่วยให้เกิดความคิดในการก่อตัวรวมกลุ่ม
เมื่อสตรีได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในจุดนี้แล้วจะสามารถดำเนินกิจการด้วยตนเองได้ เช่น
การเลือกตัวประธานกลุ่ม และกรรมการต่างๆ เพื่อร่วมตัดสินใจในกิจกรรมและการส่งเสริมสตรี
ให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งในที่สุดจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังผลการศึกษาที่
จะกล่าวไว้เป็นสังเขปดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนบ้านศรีดอนมูล
ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จากกิจกรรมหลัก ๆ ทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ

1. กิจกรรมกลุ่มศาลาประชาธิปไตยที่บ้านศรีดอนมูล จัดตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช 2533
โดยการชักนำของเจ้าหน้าที่จากกองหนุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบ
เกี่ยวกับความมั่นคงทั่วประเทศ ได้รับแรงส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ
พื้นฐานของประชาธิปไตย เพื่อนำไปใช้ในการดำรงตนอยู่ในสังคมของประชาธิปไตย ได้อย่างมี
ความสุข มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย เพื่อ

- 1) ใช้เป็นศูนย์บริหารงานปกครองของสภาตำบล
- 2) ใช้เป็นศูนย์ข้อมูลของตำบล และเป็นศูนย์วิชาการของหมู่บ้าน
- 3) ใช้ประชุมคณะกรรมการ องค์การของหมู่บ้าน ตำบลและราษฎรในชุมชน

- 4) ใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของราษฎร เช่น จัดการฝึกอบรมอาชีพ
- 5) เป็นสถานที่สำหรับการดำเนินงานของหน่วยงานราชการและเอกชน
เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- 6) เป็นศูนย์ยามรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน
- 7) เป็นสถานที่พบปะของกลุ่มมวลชนต่าง ๆ

1.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีบ้านศรีรัตนมูล
ต่อกิจกรรมกลุ่มศาลาประชาธิปไตย ผลจากการศึกษาพบว่าในการมีส่วนร่วมของสตรี 4 ขั้นตอน
มีดังนี้

ก. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมโดยการชักนำ
ชี้แนะของบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันเริ่มตั้งแต่ สัสดีอำเภอ ผู้ที่เป็นแกนนำสำคัญได้นำนโยบายของ
ทางราชการเกี่ยวกับการจัดตั้งให้หมู่บ้านเป็นสถานที่กองหนุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ(กนป.) ที่
ทุกท้องที่สำหรับเป็นเครือข่ายในการรณรงค์ให้ความรู้ทางด้านการปกครองตามแบบประชาธิปไตย
ต่อไป และที่สำคัญจะต้องมีอาคารเป็นสัดส่วนใช้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของกลุ่มกิจกรรม
ซึ่งทาง กนช. ได้สนับสนุนเงินงบประมาณเป็นค่าวัสดุจำนวน 20,000 บาท และงบพัฒนาชนบท
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมอบสมทบอีก 20,000 บาท รวมจำนวนเงินในเบื้องต้นที่องค์กรหรือ
ผู้แทนของราชการได้สนับสนุน สำหรับจัดสร้างศาลาประชาธิปไตย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น
40,000 บาท ต่อจากนั้นพัฒนากรประจำตำบลได้ชี้แจงการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยเพิ่มเติมว่า
หมู่บ้านของเรายังขาดอาคารสำหรับการฝึกอบรมอาชีพและสถานที่สำหรับประชุม ซึ่งขณะนี้เราได้
อาศัยใช้โรงเรียนและวัดเป็นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ค่อยจะสะดวกนัก หลายครั้งที่เราพลาด
โอกาส ที่จะได้รับประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนด้วยสาเหตุเพียงขาดสถานที่ประชุมและ
ฝึกอบรม หากหมู่บ้านของเราได้มีอาคารที่เป็นสถานที่ปฏิบัติการเป็นของหมู่บ้านเองก็จะสามารถ
ช่วยให้งานพัฒนาในชุมชนของเราเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และทำให้ชุมชนของเราได้รับโอกาส
ในการพัฒนามากยิ่งขึ้น หลังจากตัวแทนของทางราชการได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ให้แก่

ผู้นำในชุมชนจนเป็นที่เข้าใจแล้ว ได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตย ซึ่งมี
กรรมการ 2 ชุด ชุดแรกเป็นกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติราชการ
อยู่ในชุมชนเกือบทั้งหมด ได้แก่ ปลัดอำเภอสารภี นายสิทธิศักดิ์ อภิกุลชัยสิทธิ์ เป็นประธาน
กรรมการ เกษตรตำบลนายเสน่ห์ อินทร์ประมูล พัฒนาการตำบลนายวสันต์ สะอาดบุญเรือง
หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลชมพูนางสาวอานวย ชมชื่น รอง สวป.สภอ.สารภี พันตำรวจโท มณฑก
แสงจำนงค์ รองเจ้าอาวาสวัดศรีดอนมูล พระครูศิริ ศิริสังฆวรณ เป็นกรรมการ และครูใหญ่
โรงเรียนพญาชมพู นายวิรัช อาราช เป็นกรรมการและเลขานุการ ชุดที่สองเป็นกรรมการ
บริหารศาลาประชาธิปไตย มีกำนันตำบลชมพู เป็นประธานกรรมการ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8, หัวหน้า
เขต 1 เขต 5 ถึงเขต 9 ของหมู่บ้านศรีดอนมูล เป็นกรรมการ หัวหน้าเขต 2 เป็นกรรมการ
และแพทย์ก, หัวหน้าเขต 3 เป็นกรรมการและประชาสัมพันธ์ หัวหน้าเขต 4 เป็นกรรมการ
และปฎิคมนายวิเชียร ชัยวุฒิ เป็นผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ นายสมพร สายมณี เป็นเลขานุการ และ
นายอานวย ใจยา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ต่อจากนั้นคณะกรรมการได้ร่วมกันเผยแพร่วัตถุประสงค์
ประสงค์ขอการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยให้แก่ชาวบ้านในเขตปกครองตนเองให้เห็นถึงความสำคัญ
ความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมนี้จนเป็นที่เข้าใจ และเปิดรับสมัครเข้าเป็น
สมาชิกได้ทั้งหมด 160 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล 70 คน เมื่อมองย้อนไป
ที่คณะกรรมการทั้งสองชุดจะเห็นว่าสตรีไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนใดเลย อย่างไรก็ตามเมื่อมีการ
เปิดรับสมัครสตรีจะสมัครเข้าสมาชิกของกลุ่มเป็นจำนวนร้อยละ 44 เมื่อเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม
แล้วในการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมของสตรีต่อกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยที่เด่นชัดคือสมาชิก
ของกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเมื่อกลุ่มต้องการมติ ทุกครั้งที่มีการประชุม
ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีอย่างหนึ่ง นอกจากนี้สตรีที่เป็นสมาชิกของกลุ่มศาลา
ประชาธิปไตยยังมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในงานวันแม่แห่งชาติ ในวันที่ 12 สิงหาคม ของ
ทุก ๆ ปี เช่น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่ให้กลุ่มสมาชิกปฏิบัติ ได้แก่การจัดนิทรรศการไหว้คนเฒ่าคนแก่
นอกจากนี้ การตัดสินใจเข้าร่วมอีกประการหนึ่งคือกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยมีเงินกองทุน
หมุนเวียนให้สมาชิกกู้สำหรับซื้อปุ๋ย เป็นผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับโดยตรงต่อการประกอบอาชีพ

หลักของสมาชิกส่วนใหญ่คือเกษตรกรรม เป็นต้น จากที่กล่าวมาการตัดสินใจของชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล เมื่อพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมจะเห็นว่าสตรีไม่มีโอกาสในการตัดสินใจ แม้กระทั่งการเสนอความคิด ความเห็น เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการชักจูงชี้นำ ให้เห็นประโยชน์จากส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการมีส่วนร่วม ที่ได้กล่าวไว้ อย่างเช่น โคเฮนและอ็อพโฮล์ฟ ที่พยายามเน้นเรื่องของการมีส่วนร่วมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การที่สตรีไม่มีโอกาสในการตัดสินใจในกิจกรรมกลุ่มศาลาประชาธิปไตย อาจเป็นเพราะถูกจำกัดในการเปิดโอกาส และวิธีการทำงานตามแบบของทางราชการที่มีลักษณะการทำงานแบบสั่งการ (Top-Down) และผ่านกระบวนการผู้นำชุมชนอย่างเช่น พ่อหลวง ครูใหญ่ และพัฒนากร เป็นต้น

ข. ขั้นตอนและลักษณะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของกลุ่มสตรี ที่ประสบ

ความสำเร็จในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ศาลาประชาธิปไตย ลักษณะที่เห็นชัดเจนคือ การเข้าร่วมด้วยการชักนำของตัวแทนของรัฐและผู้นำของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก รองลงไปจะเข้าร่วมโดยการชักนำของชาวบ้านด้วยกันเองพูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ท้ายสุดที่เข้าร่วมโดยการตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยแล้วได้ร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกันมาอย่างต่อเนื่องจนทำให้ประสบความสำเร็วยั่งยืนมาจนทุกวันนี้ได้แก่ การประชุมสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย เพื่อกำหนดกิจกรรมและจัดทำโครงการย่อยต่าง ๆ เป็นประจำทุกเดือน อาทิเช่น การจัดวันพัฒนาพื้นที่โดยรอบ ๆ ศาลาประชาธิปไตยให้มีความสะอาด สวยงามอยู่ตลอดเวลา และวันพัฒนาบ้าน ถนนภายในหมู่บ้าน ด้วยการปลูกต้นไม้ ตามแนวสองข้างถนนเป็นจำนวน 2,000 ต้น ได้ระยะทาง 800 เมตร เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ให้มีความร่มรื่นน่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่กลุ่มสตรีได้เข้าร่วมในกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยคือ การ ไปเดินเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ 3 รอบ ที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2534 ภาพของขั้นตอนการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรี ของกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย

ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทางการมีความประสงค์จะให้กลุ่มนี้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อต้องการปลูกฝังความคิดในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานจัดตั้งกลุ่มไว้เป็นลำดับขั้นคือ เริ่มจากผู้บริหารในระดับสูงของทางราชการที่เป็นผู้ควบคุมกำกับนโยบาย เป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจชักนำให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้นำของรัฐ ในระดับท้องถิ่นได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ทราบถึงเจตนาและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยและมอบเป็นนโยบายให้นำไปปฏิบัติ ต่อจากนั้นผู้นำท้องถิ่นที่เป็นเจ้าหน้าที่ของราชการก็นำนโยบายนี้ไปชักชวน ชี้นำให้ผู้นำชุมชนในระดับตำบลและหมู่บ้านได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มสตรีทั้งหลายที่มีอยู่ในหมู่บ้านรู้และเข้าใจเจตนาและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มขึ้น เสร็จแล้วผู้นำในชุมชนที่ได้ไปสัมผัส รับรู้รับทราบมาแล้วก็จะไปชักนำให้กลุ่มสตรี และชาวบ้านศรีดอนมูลมาร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย

ค. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมกลุ่มสตรีต่อกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย ที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์คือ ทุกคนจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการบริหาร หรือกรรมการที่ปรึกษาได้ทำการคัดเลือกจากตัวผู้นำที่เป็นผู้แทนของหน่วยราชการ และผู้นำเขตการปกครองของหมู่บ้านไว้ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามในฐานะสมาชิกของกลุ่มก็ได้แสดงบทบาทของสมาชิกที่ดีเสมอมากล่าวคือ ในโอกาสที่มีการประชุมประจำเดือน เพื่อกำหนดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านสมาชิกกลุ่มสตรีก็ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของสมาชิก โดยให้คณะกรรมการกลุ่มจัดสรรเงินส่วนหนึ่งไว้จ่ายเป็นค่าตอบแทนให้แก่สมาชิกที่มาทำกิจกรรมในวันนั้น ๆ คนละ 50 บาทต่อวัน อีกประการหนึ่งให้สมาชิกแต่ละคนมีโอกาสหมุนเวียนกันมามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เสมอๆ รวมทั้งให้จัดสรรเงินไว้สำหรับช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มในด้านงานศพ งานแต่งงาน และงานขึ้นบ้านใหม่ นอกจากนี้กลุ่มสตรียังเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมในงานวันแม่แห่งชาติ ของบ้านศรีดอนมูลอีกด้วยโดยการให้สมาชิกในกลุ่มเป็นแกนนำในการระลึกถึงพระคุณของแม่ด้วยการนำดอกไม้พวงมาลัย รวมทั้ง

รตนาดำหัวให้แก่แม่ผู้สูงอายุในหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี กิจกรรมดังกล่าวกลุ่มสตรีได้แสดงบทบาท
ทั้งเป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้ปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ให้แก่ชาวบ้าน ได้เห็นเป็นรูปธรรม แล้วนำไป
ประเพณีปฏิบัติตามกันอย่างแพร่หลาย ในหมู่บ้านศรีดอนมูล ซึ่งประโยชน์ที่สมาชิกของกลุ่มได้รับที่
เห็นอย่างชัดเจนคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนหนึ่งสามารถนำไปช่วยเหลือจนเจือครอบครัวได้ระดับ
หนึ่ง ประการต่อมา ผลทางด้านจิตใจที่ได้มีโอกาสแสดงความสามารถต่ออนุภากริ ที่สำคัญผลที่ได้รับ
จากการเข้าร่วมกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยคือ ได้รับสิทธิในการกู้เงินไปใช้ในการซื้อปุ๋ยที่นำมา
ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราเพียงร้อยละ 3 ต่อปี และได้รับ
การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองซึ่งทางกลุ่มศาลาประชาธิปไตยได้รับเงินสนับสนุนจาก ศกนช.
กอ.รมน. เป็นจำนวนเงิน 36,000.00 บาท มาจัดซื้อเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายให้แก่สมาชิก นอกจากนี้
นี้ยังได้รับผลประโยชน์เกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้แนวคิด กระบวนการกลุ่มประชาธิปไตย การ
ดำเนินงานในขณะเข้าร่วมกิจกรรม ถือได้ว่าเป็นการได้รับการศึกษานอกระบบอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งถ้า
สมาชิกที่เข้าร่วมเห็นว่าดีมีประโยชน์ก็จะจดจำรูปแบบที่ได้เห็นได้เรียนรู้ไปปฏิบัติเองต่อไป เมื่อ
พิจารณาถึงการเกิดผลประโยชน์จากการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น มันเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลให้กลุ่ม
มีความผูกพันและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและกิจกรรมให้ก้าวหน้าต่อไป จากการเฝ้าสังเกต
กิจกรรมศาลาประชาธิปไตยที่ผู้ชายหรือสตรี เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และมีสตรีเข้าร่วมเป็น
สมาชิก พบว่ามีกิจกรรมที่เกิดจากกลุ่มศาลาประชาธิปไตย สนับสนุนโดยกองทุนเพื่อความมั่นคง
จัดงบประมาณสนับสนุนเป็นเงินกองทุนจำนวน 100,000.00 บาท สำหรับให้สมาชิกกู้ยืมไปซื้อปุ๋ย
มีสมาชิกที่เป็นสตรี ได้ขอกู้เป็นจำนวน 20 ราย ดังเช่น นางจันทร์ทอง ไชยชนะ นางแสงจันทร์
วันเป็ง นางพรณี ปัญญาธิ รายละ 5,000.00 บาท เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 3 บาท
ต่อปีซึ่งทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมต่อไป

ง. การตรวจสอบประเมินผล เมื่อกลุ่มสตรีได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
กิจกรรมศาลาประชาธิปไตย ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในบางครั้งจะเกิดปัญหาข้อขัดข้องใน
การทำงานเช่น การดำเนินกิจกรรมการส่งเงินกู้ยืมซื้อปุ๋ยไม่ราบรื่นไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

กล่าวคือ เมื่อเก็บผลผลิตได้เรียบร้อยแล้วทุกคนจะต้องนำเงินมาส่งคืน แต่มีสมาชิกบางคน เช่น ครอบครัวของนางไข่มุก ไข่มุก เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย ต้องรับภาระเลี้ยงดูคนในครอบครัวทั้งหมด 5 คน รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อเก็บเกี่ยวและขายมีรายรับ ประมาณ 5,000 บาท และต้องนำเงินในส่วนนี้ไปใช้จ่ายในด้านอื่นอีก จึงไม่สามารถนำเงินไปใช้คืนเงินกู้ยืมซื้อปุ๋ยได้ภายในเวลากำหนด ทางกลุ่มได้ดำเนินการแก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการหารือร่วมกันภายในกลุ่มทุกครั้งที่มีการประชุมประจำเดือนทุกเดือน เสร็จแล้วนำประเด็นไปปรึกษานัดคุยกันในหมู่เครือญาติและครอบครัวบ้านใกล้เคียง เพื่อฟังความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ แล้วนำมาหารือร่วมกันยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง ในการประชุมกลุ่ม โดยไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองแต่ฝ่ายเดียว เป็นการประเมินให้เห็นข้อบกพร่องโดยอาศัยข้อมูลจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ข้อสรุปที่ได้จะช่วยให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในการตรวจสอบในขั้นตอนของการอนุมัติให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินซื้อปุ๋ยได้ ถือว่าเป็นการประเมินในเบื้องต้น จะเห็นว่าการประเมินดังกล่าวสมาชิกของกลุ่มจะมีบทบาทเป็นผู้ประเมินการดำเนินงานของกลุ่มควบคู่ไปด้วย

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วม ในกิจกรรมประชาธิปไตย มีหลาย

ประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ

1) การยอมรับนับถือในตัวผู้นำชุมชน เริ่มตั้งแต่ตัวสัสดีอำเภอ พัฒนาการ-ตำบล ผู้นำเขตการปกครองในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งคนเหล่านี้เป็นผู้ที่ทำตัวเป็นประโยชน์ ไม่เบียดเบียน คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเมื่อชาวบ้านเองมีปัญหาเดือดร้อน เช่น เวลาเจ็บป่วยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็จะเป็นผู้ระงับส่งโรงพยาบาลให้เพราะมียานพาหนะส่วนตัว เป็นต้น

2) ความเกรงใจในตัวผู้นำ เป็นผลมาจากการให้ความช่วยเหลือจนเจือกัน มาตลอดระยะเวลายาวนาน จนกลายเป็นความผูกพันเหมือนเครือญาติ หรือคนสนิท เมื่อมีการ โดมาขอรับรอง หรือชี้แนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นของส่วนตนและส่วนรวมแล้วก็จะเข้าร่วมในกิจการนั้น ๆ ทั้งนี้แม้บางครั้งมีความคิดที่จะปฏิเสธ แต่ด้วยความเกรงใจจึงต้องเข้าร่วม กิจกรรมทุกครั้งที่มีผู้นำที่ตนเองให้การยอมรับนับถือเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรม

3) ประโยชน์ที่จะได้รับต่อตนเองและครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมศาลา ประชาธิปไตย ได้รับประโยชน์โดยตรงในด้านการคุ้มครองความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งนี้เพราะมียามประจำหมู่บ้านที่แต่ละเขตการปกครองคัดเลือกมาคอยเดินตรวจตรา ในยามค่ำคืนอยู่ตลอดทั้งคืน อีกประเด็นหนึ่งคือมีป้อมมาใช้ในการเกษตร โดยไม่ต้อง ไปเสียดอกเบี้ยย แพง ๆ นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำหรับประชุมและฝึกอบรมอาชีพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ประสพการณ์ให้แก่ตนเองนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการ ที่กลุ่มสตรีสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ในขณะที่ประสบ ปัญหาในการประกอบกิจกรรมของกลุ่มสตรีได้อีกด้วย

4) ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากคณะกรรมการกลุ่มศาลาประชาธิปไตย เป็นอย่างดี เมื่อถึงคราวจำเป็นจะต้องติดต่อกับหน่วยงานของราชการก็จะได้รับการช่วยเหลือ จากคณะกรรมการที่ปรึกษาต่าง ๆ ที่รู้จักมักคุ้นในขณะร่วมกิจกรรมด้วยกัน

5) สมาชิกกลุ่มเชื่อในตัวผู้นำ เห็นคล้อยตามเสมอ ถ้าผู้นำมีความเห็น ว่า กิจกรรมใดดี ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ทั้งนี้ เมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่ม มักจะเป็นผู้ตามที่ดี เสมอ บางครั้งเป็นผลเสียแก่กลุ่มในโอกาสที่กลุ่มต้องการระดมความคิดเห็นมักจะไม่ค่อยได้ความคิดเห็นจากสมาชิกในส่วนนี้เท่าที่ควร

6) สมาชิกเข้าใจรายละเอียดของกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยในระดับหนึ่ง หลังจากได้รับฟังการชี้แจงจากผู้นำและคณะกรรมการบริหารศาลาประชาธิปไตยจบแล้ว กลับไป ไตร่ตรองอีกครั้งแล้วตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง โดยไม่มีเหตุการณ์หรือเงื่อนไข ใด ๆ เป็นตัวบังคับให้ต้องเข้ากลุ่มแต่อย่างใด เมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มแล้วสมาชิกในส่วนนี้

มักจะเป็นผู้นำในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่กลุ่มเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามก็มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยจากกลุ่มที่มีลักษณะพฤติกรรมที่เชื่อมั่นตนเองสูง มักจะไม่ค่อยยอมอ่อนข้อให้แก่สมาชิกอื่นในขณะที่มีการประชุมระดมความคิดในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสตรี

7) การที่มีหลายหน่วยงานที่เป็นของรัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย ย่อมเป็นหลักประกันความมั่นคงของกิจกรรมได้เป็นอย่างดี สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชาวบ้านได้ในระดับหนึ่งว่ากิจกรรมนี้สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี จะไม่ล้มเลิกกลางคัน ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มีมานาน

8) สมาชิกในกลุ่มด้วยกันเอง ปรึกษานูตคุยกกันเกี่ยวกับผลดีที่ชุมชนและครอบครัวจะได้รับ ในการเข้าร่วมกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย

1.3 ปัญหาและอุปสรรค ของกลุ่มสตรีที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนบ้านศรีดอนมูล มีหลายประการ อาทิเช่น

1) สมาชิกกลุ่มไม่ค่อยจะเข้าใจวิธีการดำเนินการของกิจกรรมที่กลุ่มร่วมกันคิดที่จะทำคือในตอนที่ฟังการอธิบายก็จะเข้าใจดี แต่เมื่อลงมือปฏิบัติจริงเกิดความลังเลใจว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นถูกต้องหรือไม่และมีความกังวลใจอยู่ตลอดเวลา ทำให้กิจกรรมดำเนินงานไปด้วยความล่าช้า ชลุกชลักบ้างเล็กน้อยในระยะเริ่มต้น

2) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องเสียเวลาในการประกอบอาชีพในบางวัน เพื่อทุ่มเทเวลาให้กับทางกลุ่ม ในบางครั้งมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นก็ต้องใช้เงินตนเองออกไปก่อน ทำให้คณะกรรมการบางคนคิดจะถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิก ทั้งนี้เพราะในระยะเริ่มแรกไม่มีเงินเป็นค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการที่มาทำกิจกรรมให้แก่กลุ่ม ต่อมาทางกลุ่มได้รับเงินสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเงินสมทบจากหน่วยงานราชการรวมทั้งเงินรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเข้ามาสมทบเป็นกองทุนสำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จึงทำให้ปัญหาการคิดที่จะถอนตัวของคณะกรรมการและสมาชิกหมดไป ปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะเกิดขึ้นอยู่นานพอสมควรทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ค่อยจะเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น

3) การสลับเปลี่ยนหรือโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมย่อย ๆ ทำให้ผู้ที่เข้าไปใหม่ต้องเสียเวลาในการศึกษางานที่คนเก่าได้ทำไว้ บางคนมีแนวความคิดไม่สอดคล้องกับคณะกรรมการที่หรือที่คนเดิมได้ทำไว้ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดการชะงักบ่อยครั้ง

4) สมาชิกบางคนยังเกิดความระแวงสงสัยว่าคณะกรรมการจะโกงกิน โดยคิดว่าจะเบียดบังเอาเงินของกลุ่มไปใช้จ่ายส่วนตัว แล้วนำใบเสร็จมาเบิกจากเงินกองทุนของกลุ่มว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

5) การประชาสัมพันธ์ในทุกด้าน ๆ ของกลุ่ม ไม่ได้กระทำอย่างต่อเนื่อง และไม่มีรูปแบบที่แน่นอน เป็นผลให้สมาชิกเกิดความไม่ไว้วางใจขึ้นได้

2. กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จัดตั้งขึ้นในปี 2535 โดยการชักนำของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้แก่ พัฒนาการตำบลชมพู ได้เล็งเห็นถึงการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มสตรีมีปัญหากเกี่ยวกับเงินทุนสำรองที่จะใช้จ่ายในโครงการต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังไม่สามารถที่จะหาแหล่งเงินมาสนับสนุนในส่วนของกิจกรรมย่อยๆ ที่กลุ่มร่วมกันคิดที่จะทำให้เกิดความสำเร็จขึ้นมาได้ จึงได้แรงจูงใจชวนให้กลุ่มสตรีมองเห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ว่าถ้าหากสามารถจัดตั้งขึ้นมาได้ก็จะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องการขาดแคลนเงินทุนและก็จะช่วยให้กิจกรรมของกลุ่มสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตคือ

- 1) เพื่อจัดหาเงินกองทุนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- 2) เพื่อให้ราษฎรรู้จักการประหยัดในการออมทรัพย์
- 3) เพื่อช่วยเหลือสมาชิกด้วยกันให้สามารถร่วมทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีบ้านศรีตมมุล ต่อกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลจากการศึกษาพบว่าในการมีส่วนร่วมของสตรี 4 ขั้นตอน มีดังนี้

ก. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการออมทรัพย์ของสมาชิกเป็นรายเดือน ซึ่งเงินที่จะนำไปฝากนี้เรียกเงินฝากสัจจะ จำนวนของการฝากแต่ละครั้งแต่ละเดือนนั้นขึ้นอยู่กับขีดความสามารถ และศักยภาพของแต่ละคน ใครมีมากก็ฝากมาก ใครมีน้อยก็ฝากน้อย วันที่ทุกคนจะต้องนำเงินฝากสัจจะไปฝากไว้กับกลุ่ม คือในวันอาทิตย์แรกของทุกเดือน การฝากนี้จะต้องให้ครบอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จึงจะมีสิทธิกู้ยืมเพื่อนำเงินมาใช้ในกิจกรรมของตนเองได้ การเก็บรักษาเงินฝากสัจจะนี้เมื่อสมาชิกลำมาฝากที่กลุ่ม ซึ่งมีคณะกรรมการเป็นผู้รับฝากในเบื้องต้นก็จะนำเงินนี้ไปฝากกับธนาคารอีกต่อหนึ่ง หลังจากครบ 6 เดือนแล้ว สมาชิกมีความจำเป็นต้องกู้เงินจะต้องมีสมาชิกภายในกลุ่มเป็นผู้ค้ำประกันและคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์จะเป็นผู้พิจารณาว่าแต่ละคนจะมีสิทธิกู้ได้กี่ครั้ง ๆ ละไม่เกินบาทรวมทั้งระยะเวลาในการผ่อนส่งชำระคืนอีกด้วย ในเรื่องสิทธิของการกู้ยืมนี้แต่ละคนจะได้ไม่เท่ากัน กล่าวคือ คนที่มีเงินฝากสัจจะไว้มากจะกู้ได้คราวละมาก ๆ และมียอดเงินสะสมสูง ก็ย่อมจะได้รับสิทธิในการกู้ยืมได้มากกว่าคนที่เงินสะสมน้อย นอกจากนี้ยังมีอุดมการณ์พื้นฐานที่สมาชิกกลุ่มจะต้องเข้าใจร่วมกัน เพื่อป้องกันความน้อยเนื้อต่ำใจและความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน คือ

- 1) ต้องยึดหลักให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แก่ทุกคนไม่ว่าจะมีหรือจน
- 2) เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น
- 3) รับผิดชอบร่วมกันในทุก ๆ เรื่องที่กลุ่มมีกิจกรรม
- 4) ต้องไว้วางใจในตัวสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง
- 5) มีความเสียสละร่วมกัน

ในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมออมทรัพย์ของกลุ่มสตรี เริ่มต้นจากการได้ฟังคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปประชุมจัดตั้งกลุ่มประมาณเดือนธันวาคม 2535 สมาชิกคนแรกของกลุ่มคือ นางคำปวน โยคำ ภรรยาของประธานกลุ่มออมทรัพย์และเป็นประธานกลุ่มตัดเย็บ

เสื้อผ้า กับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ถนอมอาหาร เหตุผลที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกเนื่องจากตนเองเป็นภรรยาของประธานกลุ่มและเป็นประธานกลุ่มหลาย ๆ กลุ่มถ้าหากไม่แสดงความจำนงให้ชาวบ้านได้เห็นว่ากลุ่มมีประโยชน์แล้ว สมาชิกคนอื่น ๆ จะมีความเชื่อมั่นว่ากลุ่มมีความมั่นคงจริงหรือไม่ต่อจากนั้น คณะกรรมการของกลุ่มรวมทั้งนางคำปวน โยคำ ได้ออกเผยแพร่วัตถุประสงค์ประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้แก่สมาชิกของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าและกลุ่มแปรรูปอาหาร ได้เข้าใจโดยใช้ระยะเวลาชักชวนในช่วงนี้ประมาณ 1-2 สัปดาห์ คือในช่วงปลายเดือนธันวาคม 2535 ตลอดระยะเวลา 2 สัปดาห์ นี้ชาวบ้านที่ได้รับฟังการชี้แจงไปแล้ว จะนำไปปรึกษาหารือกันภายในครอบครัว และปรึกษากับสมาชิกภายในกลุ่มกิจกรรมด้วยกันมีการพูดถึงประโยชน์ ข้อดี ข้อเสีย ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะประเด็นในการโกงกินของคณะกรรมการ ซึ่งสมาชิกมีความกังวลว่าเงินที่ตนเองนำไปออมนั้นจะไม่ได้ผลประโยชน์อะไรตอบแทนมาซึ่งสมาชิกสตรีบ้านศรีดอนมูลส่วนใหญ่จะคำนึงถึงประโยชน์ตอบแทนที่ตนเองจะได้รับเป็นประการสำคัญ ก่อนที่จะคำนึงถึงสภาพของสังคมส่วนรวม และในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นคณะกรรมการ รวมทั้งนางคำปวน โยคำ ต้องทำหน้าที่ให้คำชี้แจงทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่ชาวบ้านที่พากันตั้งข้อระแวงสงสัยอย่างหนักเกือบทุกวัน โดยใช้โอกาสที่ตนเองได้พบปะกับชาวบ้าน โดยบังเอิญบ้างหรือตั้งใจไปพบโดยตรงกับคนที่ไม่เข้าใจมาก ๆ ทำอย่างนี้เป็นเวลาหลายวันจนชาวบ้านและสมาชิกกลุ่มเข้าใจ จึงตัดสินใจเข้ามาสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกตามลำดับ

๒. ขั้นตอนและลักษณะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ

การผลิตของกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล ลักษณะ การเข้าร่วมโดยการชักชวนและชี้แนะของพัฒนาการตำบลชมพู ในเบื้องต้น ประกอบกับเล็งเห็นผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ เมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มคือ สามารถระดมทุนสำหรับมาใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อีกประการหนึ่งไม่ต้องไปค้นหาแหล่งเงินกู้จากที่อื่น และที่สำคัญที่สุดคือตนเองไม่มีหลักฐานหรือทรัพย์สินที่จะใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้จากแหล่งอื่น การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วย นายอุ้นสอน โยคำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 เป็นประธานกลุ่ม นายวิโรจน์ คำภีระ หัวหน้าเขต 5

เป็นรองประธาน นายสมพร สายมณี เป็นประธานฝ่ายเงินกู้ นางบัวจันทร์ สายมณี เป็นเลขานุการ นางคำปวน โยคำ เป็นกรรมการ นายวิรัช วงษา หัวหน้าเขต 2 เป็นเหรัญญิกเงินกู้ และนายถาวร ชัยชนะ หัวหน้าเขต 3 เป็นกรรมการตรวจสอบ ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดจะเป็นคนภายในหมู่บ้านเดียวกัน ย่อมจะรู้ซึ่งถึงปัญหา รวมทั้งเข้าใจถึงความเดือดร้อนของสมาชิกในหมู่บ้านเดียวกันเป็นอย่างดี คงจะไม่สร้างความยุ่งยาก เหมือนกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีสมาชิกมาจากหมู่บ้านอื่น หรือคนของรัฐจะไม่ค่อยเข้าใจถึงปัญหาความเดือดร้อนของคนในพื้นที่เท่าที่ควร นอกจากนี้ในการฝากเงินสัจจะนั้นก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและครอบครัว เพราะไม่มีการบังคับว่าจำนวนเงินฝากที่แน่นอน จะต้องรับเงินเท่าไร ขึ้นอยู่กับสภาพและฐานะทางการเงิน ใครมีมากก็ฝากมาก ใครมีน้อยก็ฝากน้อย ซึ่งเกิดความพึงพอใจด้วยกันทุกฝ่าย และที่สำคัญตนเองได้รับความสะดวกสบายในการออมเงินเป็นอย่างมาก ซึ่งหากไม่เข้ากลุ่มออมทรัพย์แล้ว ถ้าประสงค์จะฝากเงินจะต้องเดินทางไปฝากที่ตัวอำเภอ หรือตัวจังหวัด จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมทั้งเสียเวลาในการประกอบอาชีพอีกด้วย สมาชิกของกลุ่มสตรีทั้งหมด 70 คน ที่เข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับของการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสิ้น 58 คน ไม่เข้าร่วม 12 คน การที่มีสมาชิกของกลุ่มสตรีส่วนหนึ่งตัดสินใจไม่เข้าร่วมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเช่น นางอำไพ จันดี เล่าว่า เนื่องจาก ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรม มีงานอื่น ๆ ที่ทำอยู่เป็นจำนวนมาก และอยากเป็นอิสระ รวมทั้งไม่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนในเรื่องของเงินทุนสำหรับดำเนินกิจกรรม เสียเวลาในการประกอบอาชีพหลัก มีภาระทางครอบครัวต้องดูแลรับผิดชอบ ชอบสงบไม่อยากยุ่งกับใคร และที่สำคัญคือสามีไม่ยอมให้ออกงานสังคมกับเมื่อมีเงินฝากมาก ๆ กลัวว่าคณะกรรมการจะโกงกิน อย่างไรก็ตามปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 58 คน เป็น 276 คน ซึ่งมาจากกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ เข้ามาสมทบ มียอดเงินฝากสะสมทั้งสิ้น 343,900 บาทถ้วน สมาชิกของกลุ่มสตรีทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินฝากสัจจะทุกเดือน โดยมีผู้ที่ขาดส่งหรือก่อปัญหาให้แก่กลุ่มออมทรัพย์บ้างเล็กน้อย แต่สมาชิกสมาชิกส่วนใหญ่ที่ได้กู้เงินไปใช้ในกิจกรรมของตนเองก็นำส่งคืนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดเกือบทุกคน สำหรับสมาชิกที่มีปัญหาในการปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เช่น

ส่งเงินกู้ยืมคืนช้ากว่ากำหนด สมาชิกภายในกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหา โดยการประชุมร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ปัญหา เช่น ในรายของนางไข่มแก้ว ไขว่ฒิ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจน เป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน มีเงินฝากสัจจะเพียง 820 บาท มีหนี้สินที่กู้ยืมจากกลุ่มเป็นเงิน 1,200 บาท ไม่สามารถที่จะใช้เงินยืมคืนได้ภายในเวลาที่กำหนด ทางคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกกลุ่มด้วยกันก็หามาตรการช่วยเหลือ โดยให้นางไข่มแก้ว ไขว่ฒิ ไปทำงานที่กลุ่ม มีค่าตอบแทนวันละ 80 บาท เป็นต้น ดังนั้นในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่สตรีบ้านศรีดอนมูลเข้าไปมีส่วนร่วมอาจจะกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของสมาชิกเป็นการปฏิบัติตนที่มาตลอดเห็นได้จากการฝากเงินสัจจะสำหรับคนที่ฐานะทางการเงินดีหน่อยก็จะฝากมาก โดยไม่รังเกียจว่าถ้าฝากมากแล้วคนอื่นจะเอาเงิน ไปใช้หมด และไม่มีสมาชิกที่มีฐานะดีคนใด มีความคิดที่จะฝากเงินสัจจะเท่ากับคนที่ฐานะยากจน สำหรับสมาชิกกลุ่มสตรีที่ไม่เข้าร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ก็ได้ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี โดยไม่เข้ามาก้าวก่ายหรือยุยงกลุ่มออมทรัพย์ให้เกิดความแตกแยก หรือเข้าใจผิดในกิจกรรมของกลุ่มแต่อย่างใด

ค. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีต่อกิจกรรมกลุ่ม

ออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวประโยชน์ที่ทางสมาชิก กลุ่มและชุมชนได้รับมีหลายประการกล่าวคือ สมาชิกที่กำลังได้รับความเดือดร้อนจะได้รับการบรรเทาจากเงินออมของสมาชิกด้วยกันเอง ถือว่าเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ถ้าหากไม่มีกลุ่มกิจกรรมเกิดขึ้นสมาชิกที่เดือดร้อนจะต้องไปกู้ยืมจากนายทุน ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น ต้องมีหลักทรัพย์เป็นประกันสำหรับสมาชิกบางคนแล้วหมดโอกาสที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของตนเองเลยก็ว่าได้ ดังนั้นกลุ่มออมทรัพย์เป็นแหล่งที่จะช่วยให้คนในท้องถิ่นสามารถประกอบอาชีพที่จำเป็นจะต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนแล้วเกิดขาดแคลนชั่วคราว ให้ดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างต่อเนื่องต่อไป นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับคือ มีเงินออมสะสมไว้เป็นหลักทรัพย์สำหรับเก็บไว้ใช้ในยามเมื่อจำเป็นหลายคนมียอดเงินฝากสัจจะเป็นจำนวนมาก ได้แก่ นางคำปวน โยคำ เป็นสมาชิกที่มียอดเงินสัจจะสูงสุด คือ 18,525.00 บาท เพราะเป็นสมาชิกคนแรกและฝากเงินต่อเนื่องมา

โดยตลอด ส่วนสมาชิกที่มีเงินฝากล้นจะน้อยที่สุดเป็นสมาชิกใหม่ คือ นางไขแก้ว ไชวุฒิ มียอดเงินฝากล้นจะ 820.00 บาท การรับผลประโยชน์ตอบแทนจากกลุ่มเป็นเงินปันผลสำหรับผู้ฝากเงินล้นจะมากที่สุดเฉลี่ยปีละ 3,522.00 บาทต่อปี เฉลี่ยเดือนละ 300.00 บาท นับได้ว่าเป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีความสำเร็จค่อนข้างสูงกลุ่มหนึ่ง

ง. การตรวจสอบประเมินผลการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับเงินทอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพของคนในสังคมปัจจุบัน ในการแบ่งปันผลประโยชน์หากกระทำอย่างไม่รัดกุมโปร่งใส แล้วมักจะเกิดข้อขัดแย้งอย่างรุนแรงมาตลอด ที่ผ่านมามีการดำเนินกิจกรรมอื่นสมาชิกจะให้ความสำคัญในเรื่องของการประเมินน้อยมาก ในส่วนของกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนี้ได้ให้ความสำคัญในด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก นายถาวร ไชยชนะ ประธานฝ่ายตรวจสอบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้เล่าว่ามีการประเมินที่สำคัญสองประการ คือ หนึ่งประเมินโดยสมาชิกด้วยกันเอง เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มเกิดความระแวงสงสัยในการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาชิกด้วยกันเอง รวมทั้งวิธีการปฏิบัติที่ดูแล้วเห็นว่าจะก่อผลเสียหายแก่กลุ่มและผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับแล้ว คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบได้แก่ นายถาวร ไชยชนะ นางบัวจันทร์ นางคำปวน โยคำ นายสมพร สายมณี จะดำเนินการเรียกสมาชิกที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายเข้าร่วมประชุมแบบเป็นทางการ เรียกว่าประชุมใหญ่หรือประชุมหลวง การประชุมลักษณะนั้นนอกจากจะใช้ในการประชุมประจำเดือนแล้ว ยังจะใช้ในการประชุมในวาระพิเศษที่สมาชิกมีการตั้งข้อสงสัยเกิดว่าคณะกรรมการดำเนินงานแบบไม่น่าไว้วางใจ ในขณะประชุมเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนซักถามได้ทุกเรื่อง ทุกประเด็นที่ตนเองสงสัย เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการให้สมาชิกบางคนกู้ยืมเงินไปมากกว่ายอดเงินฝากล้นจะ อย่างกรณีของนางไขแก้ว ไชวุฒิ ที่ยืมเงินเกินกว่ายอดเงินฝากล้นจะดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งสมาชิกเกรงว่าไม่สามารถจะนำเงินมาใช้คืนได้ เป็นต้น เมื่อพบข้อสงสัยสมาชิกจะให้มีการประชุมชี้แจงนี้ ในลักษณะเดียวกันนี้เสมอ ถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบ ติดตาม กำกับ

และประเมินผลไปในตัว นอกจากนี้ยังมีการประเมินจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ในเรื่องของระบบบัญชีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มด้วยกันเองอีกด้วย และเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จสามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ในคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลนี้ นางบัวจันทร์ สายมณี และนางคำปวน โยคำ เป็นสตรีที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมแล้วว่า ตนเองได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การกำหนดแนวความคิด การวางแผน การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพราะทั้งสองคนมีบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นกรรมการบริหารกลุ่ม และยังเป็นอนุกรรมการย่อยในงานฝ่ายตรวจสอบที่ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่มทั้งหมด

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มสตรีมีหลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ

1) ประสพปัญหาการขาดแคลนเงินทุนสำหรับใช้จ่ายในการทำกิจกรรม ดังเช่น นางศรีลา ทองมาลา เป็นสมาชิกของกิจกรรมแปรรูปเต้าเจี้ยว ฐานะของครอบครัวค่อนข้างไปทางยากจน เป็นคนมีฝีมือในการทำน้ำเต้าเจี้ยว และมีนิสัยรักการทำอาหาร ขาดเงินทุนเวียนสำหรับซื้อวัตถุดิบสำหรับแปรรูปอาหาร เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มและตนเองได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมกับกลุ่มโดยเป็นกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ด้วย ตนเองก็สามารถกู้เงินมาดำเนินกิจกรรมตามที่ตนเองมีความถนัดและให้ผลตอบแทนสูง

2) สัดส่วนของรายได้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของสตรี ถ้าผู้ใดลงทุนมาก เมื่อมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะได้มากเป็นเงาตามตัว ถ้าผู้ใดลงทุนน้อยก็จะได้เงินแบ่งปันผลประโยชน์น้อยตามสัดส่วน ดังนั้นถ้าหากสามารถหาเงินสำรองมาใช้จ่ายในการลงทุนได้ ก็จะช่วยให้สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นตามไปด้วย สตรีที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ เช่น นางคำปวน โยคำ จะมีรายได้สูงสุด 3522.00 บาทต่อปี และเป็นคนที่มียอดเงินฝากสะสมสูงสุดคือ 18,525.00 บาท และ

สมาชิกสตรีที่มีรายได้น้อยที่สุดคือ นางไข่แก้ว ไชยวุฒิ เป็นจำนวน 156.00 บาท ต่อปี มีเงินฝากจะเพียง 820.00 บาท เท่านั้น

3) ความอยากมีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ดี มีรายได้สำหรับนำมาใช้จ่ายในการปลูกสร้างต่อเติม ซ่อมแซมอาคารบ้านเรือนให้มีสภาพที่มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ดังตัวอย่างของบ้านนางคำปวน โยคำ ได้ทำการต่อเติมบ้านพักอาศัยออกไปอีกหนึ่งห้อง เป็นต้น

4) มองเห็นช่องทางในการเก็บเงินสะสมไว้ต่างหากสำหรับใช้จ่ายเมื่อยามเจ็บป่วย และสำหรับซื้อเสื้อผ้า หนังสือเรียน อุปกรณ์ ให้แก่ลูกที่กำลังเรียนหนังสือ ดังเช่นนางวรรณ คำภีระ ได้อาศัยเงินปันผลที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมโดยการนำเงินไปฝากอย่างต่อเนื่องจนมียอดเงินค่อนข้างสูง ได้รับเงินปันผลจำนวนหนึ่งและนำไปใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

5) เพื่อนบ้านชักชวนชักนำให้เห็นถึงประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ จะมีมากกว่า

6) เพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันหรือในเขตปกครองเดียวกันเข้าเป็นสมาชิกทั้งหมด หากตนเองไม่เข้าเกรงว่าจะถูกเพื่อนบ้านรังเกียจ ไม่ยอมคบค้าสมาคมด้วย

7) ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวไม่สู้จะดีนัก ไม่มีเงินทุนสำรองเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม โดยฝากเงินตามอัตราแล้วตนสามารถที่จะมีแหล่งเงินทุนสำรองเมื่อยามจำเป็น ไม่ต้องไปดิ้นรนกู้เงินจากนายทุนต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 10 - 15 ดังที่นางโสภา หน่อแก้ว กับนางอารีย์รัตน์ บริบูรณ์ สตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

8) ว่างงาน ไม่มีกิจกรรมอื่นใดต้องทำ

9) ดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ไม่สูงเหมือนกับกู้จากเอกชน

10) เกรงใจผู้นำในเขตปกครองที่ตนเองตั้งบ้านเรือนอยู่หากไม่เข้าร่วมกลุ่มเกรงว่าจะไม่ได้รับความสะดวกในการขอความช่วยเหลือจากผู้นำในโอกาสต่อไป

11) ยอมรับในตัวผู้นำทั้งที่เป็นของรัฐและผู้นำในชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำเขตการปกครอง ว่าเป็นคนจริงจัง ซื่อสัตย์ เป็นกันเอง รวมทั้งจริงใจ

2.3 ปัญหาและอุปสรรคและความต้องการของกลุ่มสตรีในการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) ขาดเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากมีสมาชิกมาขอกู้เป็นจำนวนมาก
- 2) มีสมาชิกที่เดือดร้อนต้องการกู้เงินเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถกู้ได้ เพราะจำนวนเงินที่มีอยู่รวมทั้งที่สมาชิกลำบากกลับมาคืน ไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก
- 3) คณะกรรมการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการไปติดต่อกับองค์กรภายนอกเอง ในระยะเริ่มต้น รวมทั้ง ไม่มีค่าตอบแทนให้ด้วย
- 4) บางคนกู้เงินไปทำกิจกรรมแล้วและนำผลผลิตที่ได้ไปขายให้แก่ร้านค้า กลุ่มแม่บ้าน ได้รับเงินเข้า
- 5) สมาชิกบางคนไม่สามารถนำเงินฝากสัจจะ ไปฝากกับคณะกรรมการในวันอาทิตย์แรกของเดือนได้ เพราะติดภาระกิจอื่น เช่น งานศพ เจ็บป่วย ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ทำให้คณะกรรมการต้องทำงานเพิ่มขึ้นในวันอาทิตย์ถัดไปทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพอื่น ๆ
- 6) สมาชิกขาดความรู้และความเข้าใจในระบบบัญชีเดียวกับการออมทรัพย์ ทำให้การขึ้นแจ้งงบประมาณรายรับรายจ่าย กำไร ขาดทุน ของแต่ละเดือนล่าช้า
- 7) สมาชิกที่รับผิดชอบงานออมทรัพย์ไม่ค่อยจะมีเวลาให้แก่กลุ่มได้ตลอดเวลา ทำให้การติดต่อระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการไม่ค่อยจะสะดวกเท่าที่ควร
- 8) ต้องการให้ทางราชการสนับสนุนเงินให้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สักก้อนหนึ่งให้เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกในกลุ่มที่เดือนร้อนได้กู้ยืม ไปใช้ในการทำกิจกรรมต่อไป
- 9) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความรู้ทางด้านการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉพาะทางด้านระบบบัญชีให้ความรู้แก่คณะกรรมการ มีความเข้าใจในการดำเนินได้อย่างไม่ผิดพลาด ซึ่งจะส่งผลดีแก่สมาชิกและกลุ่มต่อไป
- 10) ต้องการให้ดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่านี้ อีก ซึ่งคนยากจนจะได้มีกำลังผ่อนส่งคืนได้ในเวลาอันสมควร

3. กิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี

3.1 การมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล ต่อกิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า

ก. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีเป็นกลุ่มกิจกรรมที่ก่อตัวครั้งแรกเมื่อต้นปี พุทธศักราช 2531 เกิดจากนางคำปวน โยคำ ชาวบ้านศรีดอนมูลได้ประกอบอาชีพรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป ที่บ้านของตนเองเป็นเจ้าแรกของหมู่บ้าน มีลูกค้าที่เป็นคนภายในหมู่บ้านมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก บางครั้งตัดเย็บให้ไม่ทัน ต่อมานางคำน้อย ชัยวุฒิ เป็นคนในหมู่บ้านศรีดอนมูล เห็นว่างานตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นงานที่มีรายได้ดี (โดยดูจากการทำงานของนางคำปวน โยคำ) และตนเองก็มีความรู้และมีฝีมือในการตัดเย็บอยู่บ้าง จึงได้ริเริ่มตั้งร้านตัดเย็บเสื้อผ้าขึ้นที่บ้านของตนเอง โดยรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไปเช่นเดียวกับนางคำปวน โยคำ และมีลูกค้ามากเช่นเดียวกัน การที่ชาวบ้านพากันไปจ้างคนทั้ง 2 ตัดเย็บเสื้อผ้าเนื่องจากภายในหมู่บ้านไม่มีกิจกรรมประเภทนี้อยู่ในหมู่บ้านเลย เมื่อจัดกิจกรรมเปิดบริการขึ้นจึงได้รับความสนใจจากคนในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเมื่อมีลูกค้าเพิ่มมากขึ้น งานมากขึ้นทำไม่ทันจะมีการนัดลูกค้าบ่อยครั้งขึ้น ทั้ง 2 คน ได้ประกาศโดยการบอกกล่าวแก่คนในหมู่บ้านเดียวกันว่าต้องการคนมาเป็นลูกมือจะเป็นงานหรือไม่เป็นงานมาก่อนก็ได้ โดยจะเป็นผู้ฝึกหัดให้ ร้านนางคำปวน โยคำ มีคนไปสมัคร 2 คน คือ นางสาวสิริเรียม ใจบุญ กับนางบัวจันทร์ สายมณี ส่วนร้านของนางคำน้อย ชัยวุฒิ มีคนไปสมัครเพียงคนเดียวคือ นางประภา สุธงศา ทั้งสองร้านนี้ได้ดำเนินกิจกรรมมาเรื่อยและได้มีการไปมาหาสู่แลกเปลี่ยนความรู้กันในบางโอกาส และมีการหยิบยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ร้านของตนเองขาดแคลนเช่น ด้าย ผ้าซิปใน กระดุม เป็นต้น จนกระทั่งเจ้าหน้าที่พัฒนากรได้เข้าไปในหมู่บ้านและเห็นการทำงานของคนที่ร้านทั้งสอง น่าจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มกิจกรรมแบบเป็นทางการได้ และเจ้าหน้าที่มองเห็นลู่ทางของการจัดตั้งกลุ่มแบบเป็นทางการ มีโอกาสประสบความสำเร็จค่อนข้างสูง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันดังกล่าวข้างต้นก็ทำคล้าย ๆ กลุ่มแต่เป็นแบบชาวบ้าน ๆ จึงได้เข้าไปพูดคุยเสนอความคิดเห็นให้แก่คนในร้านทั้งสอง ได้รับรู้มองเห็นคุณประโยชน์ของการร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม โดยพยายาม

ชักชวนขึ้นอยู่หลายครั้ง จนกระทั่งวันที่ 22 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2532 คนทั้งสองร้าน คือนางคำปวน โยคำกับนางคำน้อย ชัยวุฒิ ได้คิดรวมตัวกันเป็นกลุ่มและเป็นคนร่วมกันตัดสินใจ จากการประสานงานชี้แนะของเจ้าหน้าที่พัฒนาการ ใช้ชื่อกลุ่มว่า "กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า" ประกอบด้วย นางคำปวน โยคำ ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม นางคำน้อย ชัยวุฒิ เป็นรองประธาน นาง สิริเรียม ใจบุญ เป็นเลขานุการกลุ่ม นางบัวจันทร์ สายมณี เป็นเหรัญญิก และนางประภา สุกแสงตา เป็นประชาสัมพันธ์กลุ่ม และมีสมาชิกเข้าร่วมเพิ่มอีก 10 คน รวมทั้งหมด 15 คน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นคนที่มีครอบครัวแล้วอยู่ในวัยทำงาน ร้อยละ 10 เป็นคนในวัยหนุ่มสาวมีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี กิจกรรมหลักที่กลุ่มร่วมกันทำคือ การรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไปจากประชาชนในหมู่บ้านเป็นอันดับแรกในระยะเริ่มตั้งกลุ่ม ต่อมาเมื่อสมาชิกรวมตัวกันและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้นจนเกิดความชำนาญกันทุกคน จึงริเริ่มรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าโหลส่งโรงงานในจังหวัดเชียงใหม่คือ โรงงานชาร์มิเซลและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ยังขยายการรับงานมากขึ้นโดยประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้า เศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บเสื้อผ้าโหล ส่งขายให้แก่บริษัท ห้างร้าน ในจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านค้าแผงลอยในตลาดไนท์บาซาร์ ถนนช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อกลุ่มมีรายได้จากการส่งผลิตภัณฑ์ไปขายทางกลุ่มจะหักเงินจากยอดขายไว้ ร้อยละ 5 สำหรับไว้ใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันกลุ่มมียอดเงินสะสมที่ทางกลุ่มหักไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 11,200.00 บาท ส่วนสมาชิกกลุ่มจะมีรายได้เฉลี่ยวันละ 80 ถึง 150 บาท การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม นางสิริเรียม ใจบุญ และนางบัวจันทร์ สายมณี เล่าว่าเกิดจากฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูคนในครอบครัว จำเป็นจะต้องหาอาชีพเสริม เมื่อร้านทั้งสองประกาศรับสมัครช่างลูกมือ ตนเองก็ไปสังเกตการทำงานที่ร้านของคนทั้งสองอยู่ประมาณ 2-3 วัน ว่าร้านทั้งสองนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องอะไรบ้าง ลูกค้าย่านไหนมีมากกว่ากัน เสร็จแล้วนำผลการสังเกตไปพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว ช่วยกันพิจารณาว่าควรจะไปสมัครร้านใด ท้ายที่สุดได้ข้อสรุปที่เป็นความเห็นของคนในครอบครัวว่า น่าจะไปสมัครที่ร้านของนางคำปวน โยคำ เนื่องจากร้านนี้เปิดมาก่อน มีลูกค้ามาก ฝีมือดี และที่สำคัญ

น่าจะมีความมั่นคงกว่าเพราะ นางคำปวน โยคำ เป็นคนที่มีฐานะดีกว่า จึงตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวนี้ไม่ได้ตัดสินใจแต่เพียงลำพังคนเดียว คนในครอบครัวมีส่วนสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ด้วย

ข. ขั้นตอนและลักษณะของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ กิจกรรมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี สมาชิกส่วนใหญ่จะเข้าร่วมโดยการเห็นประโยชน์และชี้แนะของคนในครอบครัวตลอดจนการชักชวนของคนในหมู่บ้านเดียวกันทั้งนี้ ขั้นตอนในการเข้าร่วมส่วนใหญ่จะเข้าเมื่อเห็นประโยชน์เกิดขึ้นแล้ว ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ เป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวกระทำไม่ได้โดยไม่ต้องจากบ้านเรือนไปไกลนัก การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ไม่มีข้อกำหนดที่มากจนเกินไป เพราะลักษณะกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องทำในเบื้องต้นนั้นจะมีกฎเกณฑ์ของงานเป็นตัวบังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติในตัวยู่แล้ว กล่าวคือ ในการตัดเย็บเสื้อผ้าแต่ละแบบจะมีกฎเกณฑ์ขั้นตอนให้ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้น หากใครทำนอกเหนือก็จะทำให้ผลงานที่ออกมาไม่ได้มาตรฐาน เมื่อเข้าเป็นสมาชิกและปฏิบัติงานไปสักระยะหนึ่งจนเกิดความชำนาญก็จะปรับเปลี่ยนไปเป็นผู้แนะนำให้แก่มหาชิกใหม่ที่เข้ามาเป็นลูกมือต่อไป นอกจากนี้ยังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในขั้นตอนเกี่ยวกับการบริหารงานของกลุ่มทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับสมาชิกภายในกลุ่มด้วยกันเองและกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานและรองประธานของกลุ่มจะมีบทบาทภายในกลุ่มมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ เพราะเป็นคนที่กว้างขวางเป็นที่รู้จักในวงการตัดเย็บเสื้อผ้าในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงและที่สำคัญเป็นผู้ไปประสานกับร้านค้าและโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าในการนำเสื้อผ้าโหลมาให้สมาชิกในกลุ่มได้ตัดเย็บกันเป็นช่วง ๆ อีกขั้นตอนหนึ่งที่สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมคือการประชุม แต่โดยความเป็นจริงในทางปฏิบัติ สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนนี้ได้ทุกคนเนื่องจากกิจกรรมการประชุมส่วนมากจะประชุมหลังจากเลิกทำงานช่วง เวลาหลังห้าโมงเย็นไปแล้วสมาชิกบางส่วนต้องกลับไปดูแลบุตรหลานและหุงหาอาหารให้แก่คนในครอบครัว จึงไม่ค่อยจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้อยู่เป็นจำนวนหลายคน ลักษณะของการมีส่วนร่วมจะมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน

ตั้งที่นางคำป่วน โยคำ ประธานกลุ่มได้ออกว่า ในการคิดแบบเสื้อที่ใหม่และทันสมัยสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มจะช่วยกันไปหาแบบเสื้อจากหนังสือแฟชั่น แล้วมาร่วมกันคัดเลือกและดัดแปลงเสร็จแล้วให้ช่วยกันตัดสินใจว่าใช้ได้แล้วหรือยัง สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านการตลาด สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมหลายลักษณะ เช่น นางคำป่วน โยคำ มีส่วนร่วมเป็นผู้จัดการฝ่ายการตลาดโดยทำหน้าที่นำสินค้าไปส่งให้แก่ร้านค้าในตัวจังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นผู้ที่สามารถขับรถได้และมียานพาหนะเป็นของตนเอง นางสิริเรียม ใจบุญ มีส่วนร่วมโดยทำหน้าที่รองประธานและเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือแนะนำการตัดเย็บเสื้อผ้าให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้เข้าใจแบบที่ทางกลุ่มช่วยกันคิดขึ้นมา เป็นต้น

ค. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีที่มีต่อกลุ่มกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า เมื่อเข้าไปร่วมในกิจกรรมแล้วสมาชิกของกลุ่มสตรีจะมีกิจกรรมทำกันตลอดทั้งปีแต่ไม่ทุกคน เนื่องจากบางคนจะต้องไปประกอบอาชีพหลักได้แก่ ทำนา ทำสวน เมื่อพ้นฤดูฝนแล้วก็จะกลับมาทำกิจกรรมของกลุ่มเหมือนเดิม อีกประการหนึ่งที่ได้ชี้แจงคือ การช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มด้วยกันเองกล่าวคือในรายชื่อที่หยุดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ทางกลุ่มก็จะมีการตัดเย็บผ้าสำเร็จรูปที่ไปรับมาจากร้านค้าหรือโรงงานที่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จะมีแบบเสื้อแปลกๆ ที่แตกต่างไปจากที่เคยทำมาแต่ก่อน สมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองจะเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำกันต่อ ๆ ไปในลักษณะพี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาหาความรู้แต่อย่างใด นอกจากนี้ผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอีกลักษณะหนึ่งคือ มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้า และเข้ารับการอบรมเทคนิคใหม่ๆ จากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด นอกจากนี้กลุ่มสตรียังได้เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอีกหลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น กิจกรรมวันปียมหาราช จะต้องมีการทำพวงมาลาเพื่อนำไปเป็นเครื่องสักการะ สมาชิกของกลุ่มสตรีจะเป็นหัวแรงในการจัดทำพวงมาลานั้นตั้งแต่ร่วมกันออกแบบ จัดหาดอกไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำ และแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนที่มีความถนัดแตกต่างกันไปร่วมกันทำในเวลาเย็นเป็นต้นไปจนแล้วเสร็จในเวลากลางคืน รุ่งเช้า

ก็จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มนำพวงมาลาไปถวายสักการะตามประเพณีที่ทำกันมาทุกปี อีกกิจกรรมหนึ่งที่สมาชิกทำงานร่วมกันโดยใช้ความสมัครสมานสามัคคีและร่วมแรงใจเป็นอันมาก คือ กิจกรรมประกวดไม้ดอกไม้ประดับ จะมีการประกวดกันเองในเขตการปกครอง ซึ่งมีทั้งหมด 9 เขต แต่ละเขตจะต้องจัดทำขบวนรถบุปผชาติ แล้วนำมาหาไปรวมกันที่วัด ในกิจกรรมนี้สมาชิกของกลุ่มสตรีจะทำงานแยกกันไปตามเขตการปกครองที่ตนเองสังกัดอยู่ แล้วร่วมมือกับชาวบ้านที่อยู่ในเขตการปกครองเดียวกันจัดทำ เมื่อเข้าไปในกลุ่มแล้วสมาชิกของกลุ่มสตรีเล่าว่า ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทในการเสนอความคิด และเป็นผู้ชี้แนะให้ชาวบ้านได้เห็นและยอมรับ ทั้งนี้เพราะสมาชิกของกลุ่มสตรีส่วนมากจะเป็นคนที่พูดเก่ง คล่องแคล่ว ทำงานรวดเร็ว และอยู่ในวัยกลางคนมากกว่าคนหนุ่มสาว รวมทั้งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเหล่านี้มากกว่า บางคนมีฝีมือในการประดับตกแต่งที่อาศัยพื้นฐานความรู้จากการปฏิบัติอาชีพในกลุ่มสตรี เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้มาแล้วจึงนำเอาความรู้ และประสบการณ์ มาถ่ายทอดให้แก่ผู้ร่วมงานด้วยกันได้เรียนรู้ และร่วมกันทำงานประสบความสำเร็จตามที่กลุ่มได้ร่วมกันคิดไว้ตั้งแต่นั้น ในด้านประโยชน์ของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าหลายคน (นางบัวเขียว ใจเงิน นางปทุม เหมือนฝัน นางพวงพร ก้อนแก้ว นางแดง จำปา) ได้ให้ความเห็นว่า การมีกลุ่มกิจกรรมที่รวมตัวกันแล้วสามารถทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกและครอบครัว ตลอดจนชุมชนได้จริงๆ ก็ดี เพราะจะช่วยให้คนในชุมชนได้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เข้าใจเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น อีกด้วย

ง. การติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมในกลุ่มกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า

ตัวชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มดูได้จากยอดขายที่ส่งเสื้อผ้าไปจำหน่ายในแต่ละงวดว่าขายได้ทั้งหมดหรือไม่ มีสินค้าชำรุดส่งคืนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งดูว่ามีการสั่งซื้อเพิ่มหรือไม่ ในการประเมินของกลุ่มกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ สมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่กันในการกำกับควบคุมดูแล งานในด้านการตลาดจะมีนางคำปวน โยคำ เป็นผู้ดูแล รวมทั้งประเมินผลด้วย งานในด้านการควบคุมคุณภาพการผลิตมอบหมายให้ นางคำน้อย ไชยวุฒิ เป็นผู้ควบคุมดูแล อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการมอบหมายหน้าที่กันภายในกลุ่มแล้วก็

ตามแต่เมื่อสินค้าถูกตีกลับคืนมาจากลูกค้าเนื่องจากชำรุด คุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร คนที่ประเมินเป็นคนแรกคือนางคำปวน โยคำ จะเป็นคนบอกข้อมูลให้แก่ นางคำน้อย ไชยวุฒิ เสร็จแล้วจะเชิญสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมทำกิจกรรม มาช่วยกันดูผลงานที่ชำรุดเสียหายว่าเกิดจากสาเหตุใด ควรจะปรับแก้ตรงไหน ให้ช่วยกันหาแนวทางแก้ไข โดยให้มองตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสุดท้าย แล้วนำมาสรุปเป็นข้อควรระวังในการตัดเย็บเสื้อผ้าต่อไป

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้กลุ่มสตรีเข้าร่วมกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า

มีเหตุปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มอยู่หลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีพที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ได้แก่

1) เกิดจากการชักชวนของผู้นำในชุมชนและผู้ประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้ามาก่อนและประสบความสำเร็จได้รับผลประโยชน์ตอบแทนให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น มีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านเพิ่มขึ้น ได้แก่ เปลี่ยนจากจักรยานเป็นรถมอเตอร์ไซด์ มีโทรทัศน์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเครื่อง ฯลฯ เป็นต้น

2) บางคนเห็นว่าสามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้ หลังจากพ้นฤดูทำนาหากไม่เข้าร่วมก็จะมีรายได้อะไร และเป็นการทำที่ไม่ต้องเดินทางไกลบ้าน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียไปกับการเดินทางได้อีกด้วย

3) บางคนเห็นว่าถ้าเข้าใจวิธีการตัดเย็บอย่างดีแล้วสามารถทำงานกลับไปทำที่บ้านของตนเองได้ ก็จะช่วยให้สามารถดูแลบ้านเรือนและบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะเด็กเล็กและคนชราจะมีความใกล้ชิดมากขึ้น

4) เกิดจากใจรักต่ออาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้า และตนเองมีพื้นฐานทางการตัดเย็บอยู่บ้าง เมื่อมีโอกาสและคนมาชักชวนให้เข้าร่วมทำกิจกรรมตามที่ตนสนใจก็จะสมัครใจเข้าร่วม

5) ได้รับคำติชม และรางวัลจากการประกวด ถือเป็นความภาคภูมิใจและเป็นเกียรติประวัติแก่ผู้ที่จัดทำกิจกรรมและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่า สมาชิกที่ร่วมทำนี้เป็นผู้มีความสามารถ

3.3 ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกลุ่มสตรีที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี มีหลายประเด็น เช่น

1) ผู้นำในท้องถิ่นไม่อยู่ร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้คอยให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อเกิดข้อขัดข้องในการทำงาน รวมทั้งเป็นผู้สั่งการในบางเรื่องบางโอกาสที่จำเป็นจะต้องหาข้อมูลในการสรุปข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังปฏิบัติงานตัดเย็บ

2) สมาชิกบางคนทุ่มเทให้แก่งานไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาทางด้านครอบครัว ต้องรับภาระดูแลลูกหลานและคนแก่เฒ่าในครัวเรือน ซึ่งสมาชิกเหล่านี้มักจะเป็นคนที่มีฝีมือ และประสบการณ์ดี

3) บางครั้งมีปัญหาเรื่องการเงิน จะต้องใช้จ่ายไม่สามารถที่จะหาผู้นำที่เก็บเงินไว้ได้ เนื่องจากธุระอื่นหรือกลับไปทำกิจธุระที่บ้าน ทำให้ต้องรอคอยเสียเวลาในการทำกิจกรรมมาก

4) ต้องการให้ผู้นำและผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาเงินสำหรับใช้จ่ายในกิจกรรมอยู่ร่วมกิจกรรมตลอด

5) ต้องการให้เจ้าหน้าที่หรือองค์กรของรัฐช่วยเหลือในด้านการตลาด โดยจัดหาแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ร่วมกันคิดและจัดทำ เช่น ดอกไม้จากเศษผ้า ฯลฯ

4. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและขนมอาหาร

4.1 การมีส่วนร่วมขั้นตอนและผลการมีส่วนร่วมกลุ่มกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และ

ขนมอาหารของกลุ่มสตรี บ้านศรีดอนมูล

ก. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกลุ่มกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และขนมอาหาร การก่อตั้งกลุ่มเกิดจากนางคำปวน โยคำ ซึ่งเป็นประธานกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว ได้รับแรงบันดาลใจจากการที่ตนเองได้มีโอกาสไปติดต่อประสานงานกับร้านค้าในตัวเมืองเชียงใหม่ เห็นสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรหลายอย่างของกลุ่มแม่บ้านอื่นๆ นำมาฝากร้านค้าขาย เช่น มะม่วงดอง น้ำพริกตาแดง ฯลฯ เป็นต้น จึงได้นำความคิดมาพูดคุยกับนางบัวจันทร์ เบ็งศรี ซึ่งเป็นคนที่ฝีมือในการทำอาหารที่คนในหมู่บ้านยอมรับว่าหมู่บ้านของเรามีผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เช่น ถั่วเหลือง มะเฟือง ลำไย มะขาม ฯลฯ นำจะนำเอาผลผลิตเหล่านี้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไปได้ ทั้งสองคนได้ไปชักชวนนางพรรณี จันทร์สม นางพวงแก้ว คำโพธา และนางขันทอง ไชยชนะ ทั้งสามคนเป็นครอบครัวที่ปลูกถั่วเหลืองเป็นอาชีพเสริมอยู่ และมีผลผลิตถั่วเหลืองเก็บไว้ที่บ้านเป็นจำนวนมาก ให้มาเข้าร่วมกันทดลองทำน้ำเต้าเจี้ยวจากถั่วเหลือง โดยทดลองทำกันครั้งแรกที่บ้านนางคำปวน โยคำ ผลปรากฏว่า ได้ผลิตภัณฑ์น้ำเต้าเจี้ยวไม่ด่างเท่าที่ควร เพราะทำกันตามความเข้าใจของแต่ละคน ต่อมาเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและนักวิชาการได้เข้ามาช่วยเหลือโดยเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอให้จัดอบรมการแปรรูปเต้าเจี้ยวและชี้อ้ว ให้แก่กลุ่มสตรีดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2532 ทางนักวิชาการอำเภอสารภีโดยการนำของ นายเสน่ห์ อินทร์ประมูลได้เข้ามาเป็นผู้แนะนำให้มีการจัดตั้งกลุ่มแบบเป็นทางการ และชักชวนคนในหมู่บ้านให้เข้าร่วมกลุ่ม ได้สมาชิกทั้งหมด 27 คน มีนางคำปวน โยคำ เป็นประธาน นางบัวจันทร์ เบ็งศรี เป็นรองประธาน นางพรรณี จันทร์สม เป็นเลขานุการ นางพวงแก้ว คำโพธา เป็นเหรัญญิก และนางขันทอง ไชยชนะ เป็นประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มนี้จะเข้าร่วมต่างกรรมต่างวาระกัน แต่ระยะเวลาของการเข้ากลุ่มจะไล่เลี่ยกันโดยใช้เวลา ประมาณ 1 สัปดาห์ ก็ได้สมาชิกตามจำนวนดังกล่าว ในช่วงนี้สมาชิกจะมี

การพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ประเด็นที่มีการแลกเปลี่ยนจะมุ่งไปที่ผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเหมือนกันกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่นกัน ในส่วนของเหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมเนื่องไม่มีงานทำในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งมองเห็นความสำเร็จของกลุ่มได้ชัดเจนคือผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้นมาได้ในระยะแรก ๆ จะวางขาย ณ ที่ทำการของกลุ่มแปรรูปฯ ให้คนในชุมชนซื้อไปบริโภคได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จนสินค้าที่แปรรูปมีไม่พอที่จะขาย ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมของสมาชิกแต่ละคนจะต่างกัน เช่น ชัดเจนเช่นนางบัวจันทร์ เป้งศรี จะมีส่วนร่วมในกระบวนการแปรรูปอาหารทุกขั้นตอน เพราะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำอาหารเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการคิดสัดส่วนในการปรุงและแปรรูป ต่อจากนั้นจะแนะนำทางในการแปรรูป จนถึงขั้นการบรรจุหีบห่อ ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ อีกหลายคน เช่น นางน้อยงามตา มีส่วนร่วมตัดสินใจในการเตรียมส่งจำหน่ายให้แก่ลูกค้าว่า แต่ละแห่งควรจะนำสินค้าไปฝากขายเป็นจำนวนเท่าใด เป็นต้น เหตุการณ์ที่กล่าวเป็นเครื่องยืนยันถึงความสำเร็จของกิจกรรมแปรรูปอาหาร แม้กระทั่งในปัจจุบันปริมาณความต้องการก็ยังเหมือนเดิมไม่ได้ลดจำนวนลงแต่อย่างใด เป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จที่กลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหารของสตรีบ้านศรีดอนมูล

ข. ขั้นตอนและลักษณะของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหาร ลักษณะของการเข้าร่วมปฏิบัติการหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเรียบร้อยแล้ว มีการชักชวนคนในหมู่บ้านให้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ทั้งหมด 27 คน ส่วนใหญ่เป็นคนในวัยกลางคนที่อยู่ในวัยกำลังทำงาน ต้องการตั้งเนื้อตั้งตัวสร้างฐานะของครอบครัวให้มีสภาพที่ดีขึ้น จะมีคนในวัยหนุ่มสาวค่อนข้างน้อย เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะไปทำงานนอกหมู่บ้านตามโรงงานอุตสาหกรรม แถบอำเภอสันกำแพง และนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของสมาชิกแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน บางส่วนจะเข้าร่วมทุกขั้นตอนของกิจกรรม นับตั้งแต่การร่วมกันคั้นน้ำเต้าเจี้ยว น้ำซาวข้าว ร่วมกันลงมือปฏิบัติและร่วมกันจำหน่าย แต่มีบางส่วนจะเข้าร่วมได้เป็นช่วง ๆ เช่น แรกคิด ช่วงปฏิบัติ

ช่วงจำหน่าย เท่านั้น ช่วงอื่น ๆ จะไม่เข้าร่วมได้เพราะติดภาระอื่น ๆ นอกจากนั้นยังมีสมาชิกบางส่วนเข้ามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเข้าร่วมประชุมเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของสมาชิกจะมีไม่ครบทั้ง 27 คน กิจกรรมกลุ่มก็สามารถดำเนินไปได้เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารนั้นแต่ละคนจะมีความชำนาญในการปฏิบัติแปรรูปแตกต่างกันไปตามความสนใจ เช่น บางคนมีความถนัดในการทำน้ำลำไย บางคนถนัดในการทำน้ำมะเฟือง บางคนถนัดในการทำเต้าเจี้ยว เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงแล้วในการปฏิบัติการทำกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหารนั้น จะกระทำกันเป็นช่วง ๆ ตามผลผลิตทางการเกษตรที่ออกตามฤดูกาล จึงทำให้สมาชิกบางคนที่ไม่มีผลผลิตทางการเกษตรที่ตนเองสนใจทำไม่มี จึงทำให้ไม่ได้เข้าร่วมในขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มตลอดอย่างต่อเนื่อง ดังกล่าวข้างต้น การเข้าร่วมปฏิบัติอีกขั้นตอนหนึ่งคือการเข้าร่วมอบรมเสริมความรู้และประสบการณ์ในการทำเต้าเจี้ยวและน้ำซาวข้าวที่ทางกลุ่มได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่พัฒนาการ และเกษตรตำบล เป็นผู้ติดต่อประสานงานกับคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิทยาลัยเกษตรกรรมลำปาง ทำการจัดอบรมให้กับกลุ่มสตรีในการอบรม ครั้งแรกจะมีสมาชิกเข้าร่วมครบทั้งหมด 27 คน แต่พอครั้งที่สองจะมีสมาชิกเข้าไม่ครบทั้ง 27 คน เพราะสมาชิกบางคนคิดว่าเคยเห็นแล้ว และต้องเดินทางไกล ประกอบกับต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหารเอง ซึ่งตนเองมีรายได้น้อยอยู่แล้วถ้าหากนำเงินที่มีอยู่ไปใช้จ่ายนอกเหนือจากที่เคยใช้ในชีวิตประจำวันแล้วจะส่งผลกระทบต่อภาระครองชีพของคนในครอบครัวในวันต่อ ๆ ไป เป็นผลให้การเข้ารับการอบรมในครั้งที่สองมีผู้เข้าร่วมไม่ครบ นางคำปวน โยคำ ได้เล่าว่า ถึงแม้สมาชิกจะเข้ารับการอบรมไม่ครบทุกคนก็ไม่ใช่ไร จะมีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน โดยให้ผู้ที่ไปเข้าอบรมเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาให้แก่คนที่ไม่ได้ไปรับการอบรมเป็นการช่วยเหลือสมาชิกด้วยกันเอง

ค. ผลประโยชน์ที่ได้รับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และ

ถนอมอาหาร ของกลุ่มสตรี ประการแรกสมาชิกที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีอาชีพเสริมและมีรายได้

จากส่วนแบ่งของการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น น้ำซาว ไข่เจียว ซอสมะเขือเทศ น้ำลำไย น้ำมะเฟือง แต่ละคนประมาณ 80-110 บาท เป็นต้น ประการต่อมาคือการทำงานร่วมกันที่เป็นระบบมากขึ้นกว่าในอดีตกล่าวคือ ชนบทธรรมเนียมนิยามประเพณี ของคนในชนบทจะมีความทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้ว ได้แก่ งานพิธีกรรมต่างๆ ฯลฯ แต่เป็นการปฏิบัติเฉพาะกิจ เมื่อมีการตั้งกลุ่มขึ้นรูปแบบของการทำงานเป็นกลุ่มก็จะมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ จะมีข้อกำหนดที่ทางสมาชิกกลุ่มร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มทำงานกันเป็นระบบยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมีปริมาณและคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภค อีกประการหนึ่งคือมีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันมิให้ เป็นรูปธรรมมากกว่าที่ผ่านมา คือ การที่สมาชิกด้วยกันไปอบรมรับความรู้แล้วกลับมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกด้วยกัน หากไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็จะไม่มีโอกาสได้รับความรู้เหล่านี้เลย ประโยชน์ที่ได้รับประการสุดท้ายคือกลุ่มเองมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับไว้ใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ที่ได้จากการหักเปอร์เซ็นต์จากยอดขาย ร้อยละ 3 ซึ่งขณะนี้มียอดเงินสะสมทั้งสิ้น 18,500.00 บาท นอกจากนี้ประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับโดยตรงคือ มีอาชีพเสริมที่สามารถทำรายได้ตลอดปี เพราะในปัจจุบันมีร้านค้าย่อยที่อยู่ในอำเภอสารภี ที่ทางกลุ่มจะต้องส่งสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปให้ทุก 3 วัน จำนวนทั้งสิ้น 24 แห่ง และร้านค้าในตลาดไนท์บาร์ซาร์อีก 1 แห่ง นับได้ว่าเป็นกลุ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกเอง ครอบครัวและชุมชนอย่างแท้จริง

ง. การติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอม

อาหารของกลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล จะกระทำคล้าย ๆ กับกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าความสำเร็จของกลุ่มสมาชิกจะดูจากปริมาณการส่งสินค้าจากลูกค้าหรือยอดขาย และมีการแบ่งงานให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มทั่วไปจึงมีส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ก็จะมอบหมายให้แต่ละคนที่มีความชำนาญต่างๆ กัน เป็นผู้ควบคุมดูแลและประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานทุกขั้นตอนของการผลิต สมาชิกที่เป็นผู้ประเมินที่สำคัญคือนางคำปวน โยคำ ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับลูกค้ามากจะได้รับฟังข้อคิดเห็นจากลูกค้ามากตามไปด้วย

แล้วรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ส่งให้แก่สมาชิกที่เป็นผู้รับผิดชอบในการแปรรูปอาหารแต่ละอย่างนำไปใช้ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของลูกค้าต่อไป จึงกล่าวได้ว่าเป็นการติดตามและประเมินผลกันอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วม ในกิจกรรมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์และ

ถนนอาหารมีสาเหตุสำคัญๆ หลายประการคือ

- 1) เกิดจากรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ การทำนา ทำสวน ได้ผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของคนในครอบครัว จำเป็นจะต้องดิ้นรนหาอาชีพเสริมที่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อมีกลุ่มกิจกรรมเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และถ้าเข้าร่วมแล้วสามารถจะมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 2) การชักชวนของคนในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งคนชักชวนดังกล่าวเป็นคนที่มีความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว และเป็นคนที่เคยมีบุญคุณกันมาก่อนจึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 3) ความต้องการเป็นหมู่พวก โดยปกติจะมีพวกที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันน้อยมากหากได้เข้าร่วมกิจกรรมก็จะช่วยให้มีสมาชิกที่รู้จักใกล้ชิดเพิ่มขึ้นอีก เมื่อมีเรื่องจำเป็นหรือทุกข์ร้อนก็สามารถที่จะมีคนช่วยให้คำปรึกษามากขึ้น
- 4) ต้องการที่จะเป็นผู้มีความสำคัญในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนยอมรับว่าเป็นบุคคลสำคัญในชุมชน
- 5) ระยะเวลาที่ตนเองอยู่ในชุมชนมานาน และเห็นการก่อตัวและเป็นกลุ่มที่มีระยะเวลาพอสมควร น่าจะมีความมั่นคงพอหากได้เข้าไปมีส่วนร่วม โอกาสที่โครงการจะล้มเหลวคงจะเกิดขึ้นน้อยมาก จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมโครงการ
- 6) สถานภาพของครอบครัว ที่มีภาระต้องรับผิดชอบดูแลคนชราและเด็ก ทำให้ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชนได้ เมื่อมีกลุ่มกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนและสามารถทำงานมีรายได้ รวมทั้งสามารถกลับไปดูแลบุตรหลานและคนชราได้

4.3 ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของสมาชิกกลุ่มสตรี ที่ต่อกิจกรรมกลุ่ม

แปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหาร มีหลายลักษณะ ดังนี้

- 1) ผลผลิตทางการเกษตรมีไม่เพียงพอกับการแปรรูปและถนอมอาหารตลอดทั้งปี กล่าวคือ ผลผลิตการเกษตร จะออกเป็นช่วงตามฤดูกาล บางชนิดก็มีน้อย บางชนิดก็มีมาก แต่ไม่สามารถเก็บสต็อกไว้ได้ เพราะไม่มีสถานที่สำหรับเก็บไว้นานๆ โดยไม่เน่าเสีย จึงทำให้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในตลาดไม่เพียงพอความต้องการของผู้บริโภคตลอดทั้งปี
- 2) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการแปรรูปและถนอมอาหารให้มีมาตรฐานถูกต้องตามสุขอนามัย มีไม่เพียงพอ เช่น เครื่องอบฆ่าเชื้อโรค ยังใช้แบบดั้งเดิมอยู่คือ ใส่หม้อนึ่งธรรมดา ๆ ทำให้ไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์บางชนิดบูดเน่าเสีย
- 3) เจ้าหน้าที่พัฒนาการหรือเกษตรตำบล มีความรู้และประสบการณ์ในการแปรรูปและถนอมอาหารอยู่ในวงจำกัด เมื่อมีปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรมไม่สามารถที่จะช่วยเหลือได้ทันทีทันใดทำให้เกิดความเสียหายต่อผลิตภัณฑ์บ้าง
- 4) มีความต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารให้ประจำอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งกลุ่มกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์และถนอมอาหาร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 วัน เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในขณะที่สมาชิกทำกิจกรรมและเกิดปัญหาอุปสรรคต้องการความช่วยเหลือก็จะช่วยเหลือได้ทันที
- 5) ต้องการสถานที่สำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ เช่น สถานที่ที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ เป็นต้น